

KONGRES IZVRŠUJE ŽELJO GOSPODARJEV

PRIVATNI BUSINESS V BOJU PROTI 'VLADNI KONKURENCI'

Pobijanje Rooseveltovih "socialističnih načrtov". — Kapitalistični interesi zmagujejo

NO BENA stvar ni kapitalistom svetlejša kakor profit in privatna svojina. V obrambo zanj so žrtvovali stotine življenj, toda ne svojih. Uničevali so tisk, ki je propagiral namesto privatnega kolektivno lastništvo. Ljudske borce, ki so propagirali odpravo profita, so pošiljali v zapore, na vislice in pod giljotino. Ni čuda, da so se ustrašili celo Rooseveltovega gesla "New Deal", in se še bolj zbal, ko je obljubil, da bo njegova administracija skrbela predvsem za dozdaj "pozabljene" človeka — a čemur je mislil delavce in farmerje.

Od kraja so Rooseveltu odobrili vse, ker niso mogli drugače. Saj jim je rešil banke in pomagal privatnemu businessu s posojili. Ko pa je vlada nakazovala čezdalje večje vsote tudi za podpiranje brezposelnih in za javna dela, so začeli kapitalistični listi protestirati in trditi, da uvaža Roosevelt na ugriranje svojega "možganskega trasta" naredbe in eksperimentiranja, ki so nič drugega kot "socializem" — in to pa je treba za vsako ceno preprečiti.

Privatni interesi imajo v Washingtonu kopo odvetnikov in drugih agentov, ki delujejo na vse kriplje proti vladnemu konkuriranju privatnemu businessu. Še pod Hooverom so si izposlovali preiskovalno komisijo, ki naj dožene, v koliko vladne trgovine, delavnice in druga podvzeta s svojo konkurenco škodujejo privatnemu businessu.

Ko se je vlada ojunačila in razkrila škandal ogromnih subvencij aeroplanskim kompanijam za prevažanje pošte ter sklenila, da jo bodo v bodoče vozili njeni piloti v službi armade, so zagovorniki privatnega lastništva dvignili tako silovit krik, da je Roosevelt moral odnehati in jim obljubil, da bodo v kratkem razpisane nove ponudbe. Mnogi časopisi so mu očitali, da je poslal armadne pilote v smrt, kajti v prejšnjih tednih je bilo v nevihtah deset ubitih. Roosevelt jim je v svojo obrambo odgovoril, da je bilo v istih dneh tudi veliko drugih aeroplanskih nesreč, v katerih je bilo število žrtev še večje, a ob enem je vojno tajniku in generalnemu poštarnju naročil, naj se prevažanje poštne pošiljave z vojnimi letali ustavi, dokler ne bosta uverjena, da so dovolj pripravljeni za varne polete.

Vprašanje, ki se ga kapitalistični listi v teh okoliščinah nočejo lotiti, je: Če armadni letalci in njih aeroplani niso zmogni niti za prevažanje poštne vreče, kako naj bodo

Kuba pod vplivi in intrigami ameri- škega kapitalizma

Predsednik Carlos Mendeta na Kubi, ki ima priznanje ameriške vlade in oporo ameriškega kapitalizma, je razpustil vse delavske unije, ki so dne 8. marca proglasile generalno stavko. Pol milijona delavcev je odložilo orodje.

Dne 9. marca je bilo v spopadih med delavci in vojniki ubitih devet delavcev in šest vojakov, in stotine ranjenih.

V Havani so se v zvezi s temi navedbami vlade vršile velike demonstracije proti predsedniku Mendoti in ameriškega imperijalizmu, ki si je prisvojil bogastva Kube, domače prebivalstvo pa je obubožal.

Delavstvo je proglasilo generalno stavko skupno, vlada pa je raztrosila v svet vest, da je generalna stavka delo tujih, dobro plačanih komunističnih agentov, kar je seveda izmišljeno. Proletariat na Kubi je pomagal vreči diktaturo in si skušal ustanoviti vladu, ki bi delala za ljudske koristi, toda Wall Street noče takega režima, zato je bil vržen vsak naslednji predsednik, ki ga ni odobril. Sedanjí je Wall Streetu in Washingtonu po volji in delavci na Kubi vedo, kaj to pomeni.

Zastraženje ulic z vojaki proti "mar- ksistični nevarnosti"

Avstrijsko vojaštvo je bilo prošli mesec zelo zaposleno z odganjanjem "marksistične nevarnosti". V ta "patriotični

namen" je pobijalo tudi žene in otroke socialističnih delavcev. Ampak marksizma niso zatrli, četudi se jim je začel posrečilo, da so zatrli socialistično stranko.

1934 United Socialist Drive

Kampanja soc. stranke za zbiranje vzdrževalnega fonda v vsoti \$50,000 povolimo napreduje. Nekateri lokali so že zbrali svoje minimalne vsote in izpolnili kvoto. Soc. stranka v Milwaukee je prispevala \$2,000. Na shodu v Chicagu, ki se je vršil v ta namen, je bilo zbrano okrog \$700.

Tajnik soc. stranke Clarence Senior poroča, da prejema dobre odzive iz vseh krajev. Georgia je bila prva država, ki je že zbrala svojo kvoto.

"NEVARNI PROLETARIAT"

Avstrijski kmeti, ki so s armado uničili odpor socialističnih delavcev in jim konfiscirali vse kolektivno in osebno imovino, niso bili gotovi svoje zmage. Bili so se, da jih kdo iznenada ne napade. Zato so heimwehrovci ustavljali na ulici vsakega delavca in delavko v svrhu, da jih preiščejo, če nimajo pri sebi morda orožja ali pa prepovedane literature. Na sliki spredaj je heimwehrovec, ki pregleduje delavčev zavoj, in drugi, ki je v snak namen ustavil dekle.

Agitacija za obnovo habsburške Avstrije

Avstrija je sredi "očiščenja" brezbožnih socialistov in prenovljena v krščanski duh. Njeni krščanski klavci zdaj delujejo za povratek Habsburžanov na prestol in v ta namen hočejo, da se razveljavi vse zakone, ki jih je sprejela republika proti njim, in da se jim vrne gradove, palače ter drugo imovino, ki je bila do razsula Avstro-Ogrske posest habsburške dinastije.

To agitacijo vodi tista "krščanska" vlada, ki je zaplenila imovino delavskih organizacij in tudi prihranke socialističnih delavcev. Revnim delavcem je ukradla njihove domove, Habsburžanov pa je pripravljena podariti bogastva, ki segajo v mnogo milijonov dolarjev.

Ako se igra posreči, pride "prestonolaslednik" nadvojvoda Oto kmalu na Dunaj za cesarja in Avstrija postane spet torišče intrig in vir za nove evropske homatije. Jugoslavija in Čehoslovaka, pa tudi Rumunija, so proti restavriranju Habsburžanov. Češka se prav tako boji združenja Avstrije z Nemčijo. Zdaj, ko je delavska opozicija strta, se prejkone zgodi eno ali drugo.

Za povratek Habsburžanov delujeta katoliška duhovščina in Avstrija in sveta stolica v Rimu, seveda tajno. Pomaga ji enako tajno Mussolini.

Monarhisti v Avstriji upajo, da se Ogrska potem spet pridruži Avstriji. Toda njihove nade gredo še daleč in jih ne skrivajo. Sanjajo namreč, da se nekdanje avstro-ogrsko cesarstvo spet obnovi.

To so očitno pokazali v nedeljo 11. marca na Dunaju na zborovanju hrvatskih separatistov. Nagovoril in pozdravil jih je krvniški kancelar Dollfuss, ki je dejal, da je znala Avstrija najzornijeje reševati probleme narodnostnih manjin. "Naša skupna očetnjava Avstrija bo tudi vam očetovska streha," je zagotovil Hrvat.

Drugi govornik na istem zborovanju je bil kardinal Innitzer, reakcionar in intrigant,

kakršnih je malo v papeževi hierarhiji. "Bodite vedno dobri katoličani, dobri Hrvati in dobri Avstrijci", je apeliral nanje Innitzer in s tem izdal, da se papeževa diplomacija močno vmešava v notranje zadeve Jugoslavije, seveda ne v korist ljudstva, pač pa v korist italijanske vnanje politike in Habsburžanov.

Pokolje v Avstriji so odobrili tudi slovenski klerikalci. Zelo vrjetno je, da delujejo hrvatski in slovenski klerikalci po tajnih navodilih za obnovitev Avstro-Ogrske, ki pa mora biti v bodoče vladana s katoliško diktaturo, kakor je sedaj mala Dollfussova Avstrija.

Nekateri svetujejo plebscit, da se bi ljudstvo v Avstriji z glasovnico izreklo, če je za povratek Habsburžanov in za monarhijo. Toda stara aristokracija je odločno proti, kajti Oto naj postane cesar po božji volji, ne pa s pomočjo poniževalnega volilnega sistema. Tudi drugi vzrok je, ki jih navaja proti volitvam. Morda bi večina ne bila za kralja? Te blamaže monarhisti nočejo, zato bo bodoči avstrijski cesar spet "vladar po milosti božji" neglede na ljudsko voljo.

Da-li se intrigantom posreči pridobiti za svoje skeme tudi Hrvate kot narod, je zdaj težko uganiti. Možno je, kajti četudi govore Hrvati enak jezik kakor Srbi, jih loči od njih vera. Starš Avstro-Ogrska je Hrvate učila sovražitosti pravoslavne Srbe in to sovraštvo jim je zašlo v kri, ne da bi se tega zavedali. Na drugi strani je tudi režim v Beogradu bil vedno zelo netakten in brutalno diktatorski proti opozicionalcem. Kljub temu Hrvati ne bodo na boljšem, če zamenjajo Aleksandrovo z Dollfussovo in Hortyjevo diktaturo.

Joško Oven na shodih v Ohio

V soboto 17. marca se prične govorniška tura J. Ovena v Ohio in Pennsilvaniji. Podrobnosti so v članku na 2. strani.

MUNICIJSKI BARONI IN "PATRIOTIZEM"

MUNICIJSKA industrija je edina, ki ji splošna ekonomska kriza ni škodovala. Nasprotno, čimdalje traja gospodarska panika, bolj se množe vojna naročila. Iz republike Čile v Južni Ameriki izvažajo nitrat v toliki množini kakor še nobenkrat prej. Uporablja se ga pri izdelovanju eksploziv. Vozijo ga na Japonsko, v Zed. države, Nemčijo, Francijo itd.

Senator Borah je v senatu dne 5. marca dejal, da so lastniki municijske industrije največ krivi vojnih oblakov, ki se zbirajo nad svetom. Njihovo propagando in neugnan pohlep po profitih je obsodil tudi profesor Columbia univerze N. M. Butler. Mnogi kapitalistični politiki se zgražajo nad načini, ki prinašajo baronom municijskih tovarov ogromne profite, in pri tem ostane. Navadno je propaganda, ki je v prid klanju in s tem v korist municijske industrije, vedno jačja kakor pa protivna.

Pred svetovno vojno in še celo v prvih tednih vojne je nemška municijska industrija prodajala orožje Francozom, s katerim so ubijali Nemce, in Francija ga je prodajala Nemčiji, da je svoje vojake za vpad v Francijo boljše oborožila.

Henry Ford je v svojem predavanju dne 8. marca dejal, da povzroča vojne mala skupina lastnikov municijske industrije, zato so po njegovem mnenju čisto lahko preprečljive. Ni treba drugega kakor stopiti ti "mali skupini" za vrat, pa ne bo več vojne! To razlaganje vzroka za vojne je seveda napačno in le pokazuje nevednost Henrija Forda o ustroju kapitalističnega sistema. Municijska industrija živi in prospeva zaradi kapitalizma in imperijalizma. Ko izgineta, bodo odpravljeni tudi vzroki za vojne.

Municijski baroni, kot kapitalisti sploh, so veliki patrioti in sovražniki socialističnih ter drugih delavskih strank. Toda kadar se gre za profite, ne poznajo nikake "lojalnosti" do svoje domovine. Svojo morilno robo prodajajo komurkoli.

L. 1925 je Poljska zgradila tovarno za izdelovanje vojnih aeroplanov. Ker ni imela svojih inženirjev in drugih veščakov, je najela Nemce, ki so napravili potrebne načrte in jo opremili ter vodili. Prodajala je vojna letala ne samo poljski armadi, ampak tudi sovjetski Uniji in Nemčiji, s katerima je bila Poljska tista leta v zelo neprijaznih odnosih. Ako bi prišlo do vojne, bi poljski aeroplani, prodani Rusiji ali Nemčiji, spali smrt na Poljake in rušili poljska mesta.

Na Češkem so ogromne škode municijske tovarne, ki so v 1930-31 prodale veliko orožja in vojne opreme Nemčiji. Če Nemčija kdaj napade Češko, bo češke vojake lahko ubijala s orožjem, ki je bilo izdelano na Češkem. Ameriške municijske tovarne prodajajo orožje in vojno opremo Japonski, katera bo baje prej ali slej napadla Zed. države.

Francija je vsled hitlerizma v Nemčiji zelo vznemirjena in se boji novega nemškega napada. Ali kljub temu strahu pomagajo baroni, ki lastujejo municijske tovarne v Franciji, k oboroževanju Hitlerjevega "tretjega rajha". Prodali so mu med drugim štiri sto oklopnih vojnih tankov. Ker bi to kupčijo javno mnenje v Franciji bržkone zelo težko prebavilo, so lastniki francoskih tovarn prodali omenjene vojne tanke Holandski, ta pa naprej Nemčiji.

Tovarna v Angliji, ki izdeluje vojna letala, je dobila od Hitlerja naročilo za šestdeset vojnih aeroplanov, s katerimi bi v slučaju vojne lahko prišel nad London in ubijal vse od kraja. Tovarnarji, ki so drugace veliki angleški patrioti, so naročilo izvršili, toda vmes je stopila angleška vlada in prepovedala oddajo letal Nemčiji.

Japonska je oskrbovala Kitajski blizu 40 odstotkov municije in orožja, in potem je poslala japonske vojake na Kitajsko, posebno v Mandžurijo, loviti "bandite", katere je pomagala oborožiti. Marsikaj japonski vojak je bil ubit od sovražnika z orožjem, ki ga mu je prodala Japonska.

Profit ne pozna patriotizma in ne človekoljubnosti. Profit je barbarstvo, kar pričajo milijoni delavcev, ki so dali življenja zanj, bodisi na bojiščih ali v industriji, še več pa jih je izčrpal in jih nato zavrgel, kakor vsako drugo izrabljeno blago, ki nima več cene.

Vojnih oblakov, ki groze z novo katastrofo, niso krivi municijski baroni, kakor trdita senator Borah in Henry Ford, kajti vojne so svojstvo sistema, ki sloni na profitu in privatni lastnini. Ko ljudstvo to dvoje odpravi, bo municijska industrija sama po sebi uničena, ker ne bo več vzroka zanj.

KOMINTERNA DRŽI BESEDO

Ko je kominterneta (komunistična ali III. internacionala) obhajala dne 4. marca svojo 15-letnico, je izdala dolg proglas z navodili komunističnim sekcijam v vseh deželah. Komunistična stranka v Zed. državi je bila iz njega izpuščena. Moskovski listi so k temu jubileju priobčili dolge opise kominterne in delovanja njenih strank v drugih deželah, toda ameriška komunistična stranka ni bila omenjena. Ob prejšnjih sličnih prilikah je bila na drugem ali tretjem mestu in njeni uspehi ter aktivnosti so bile zelo naglašane.

William H. Stoneman, ki je v Moskvi poročevalec čikaških Daily News in nekaterih drugih ameriških listov, piše, da je sovjetski vladi veliko na tem, da si ohrani prijateljstvo in naklonjenost Rooseveltove administracije, zato je ne bo izzivala in tudi obljubo bo držala, ki jo je dal Rooseveltu Maksim Litvinov, namreč, da Rusija ne bo ščevala komunistov v Ameriki proti vladi.

Včasih so v Moskvi objavljali poročila iz Amerike o izgrediv, o demonstracijah pred uradi pomožnih akcij in stavkah pod vodstvom komunistov ter zatrjevali, da se Zed. države naglo bližajo stopnji odločilnega boja med proletariatom in kapitalizmom.

Kar se tise kominterne, nima po razpustu komunistične stranke Nemčiji, izven Rusije, nobene stranke več, ki bi bila močna ali vplivna.

ČASOPISJE V AVSTRIJI IN NEMČIJI V SLUŽBI REŽIMA

Časopisje v Nemčiji in Avstriji je popolnoma pod kontrolo vlade, kakor v Italiji. Nemčija in Avstrija sta zaplenili vse socialistične tiskarne. Odalovile sta prejšnje delavce in urednike, ter jih nadomestile s fašisti. Mnogo časopisov je bilo ustavljenih. L. 1932 je v Nemčiji izhajalo 2,703 dnevnikov, lani pa samo še 1,128.

1,248 dnevnikov je bilo zatrtih, 327 pa jih je "prostovoljno" prenehalo.

Na Dunaju je Dollfussova vlada začela izdajati nov "delavski" list pod starim imenom "Arbeiter Zeitung". Do fašističnega puča je bila Arbeiter Zeitung svetovno znan socialistični list. Dollfussov režim ga je zatrl, zaplenil tiskarno in najel nove stavce ter urednike, ki urejajo ukradeni list v duhu "krščanskega programa in ljubezni do bližnjega".

Prava "Arbeiter Zeitung" izhaja zdaj v Brnu na Češkem, od kjer jo utihtapljajo v Avstrijo. Urejuje jo Otto Braun in dr. Julius Deutsch. Vlada si zelo prizadeva, da bi ustavila razširjanje prepovedanega lista, pa se ji ne posreči.

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva.

Izhaja vsako sredo.
Izdaja Jugoslovanske Delavske Tiskovne Društva.
Chicago, Ill.

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze.
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00;
za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
pozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev
v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Work-
men's Publishing Co., Inc.
Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States, One Year \$3.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3639 W. 26th St., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2864.

"Polom demokracije" v Z. D.

Predsednik Roosevelt je v svojem nedav-
nem govoru v Washingtonu med drugim iz-
javil, da je demokracija v Zed. državah sko-
zi prošlih nekaj let neučinkovita, to je, da
ni delovala v prosoh dežele, ampak jo je
še celo zavozila.

Ali sploh imamo demokracijo v Zed. dr-
žavah?

Ameriška demokracija, katero smatra
predsednik Roosevelt za polomijado, je far-
sa, ne pa demokracija.

Demokracija v pravem pomenu besede je
v kapitalističnem sistemu nemogoča. Mogo-
če so le razne državljanske pravice in civil-
ne svobodščine, volilno pravo, svoboda tiska
in zborovanja ter druge slične pravice, ka-
kršne so v tej deželi več ali manj še v ve-
ljavi.

Kapitalizem je politično življenje v Zed.
državah tako korumpiral, da je gnilo do ko-
renin in v sedanji uredbi neozdravljivo. To
je izprevidel tudi predsednik Roosevelt, kaj-
ti od vsepovsod dobiva poročila o koruptnih
dejanjih demokratskih uprav, katere krade-
jo in goljufajo marsikje še veliko bolj kakor
prejšnje republikanske uprave.

Tudi takozvano javno mnenje je korum-
pirano. Povprečni Amerikanec veruje v pra-
vilo, da vsakdo, ki more, in ki je dovolj
"smart", krade in si nagrabi dolarjev če le
dobi priliko. In s tem namenom kandidira v
urade ogromna večina republikancev in de-
mokratov. Program ni nič — ga sploh nima-
jo — in cilj jim je graft, tekma za dolarji.

Zed. države so edina "civilizirana" dežela
na svetu, ki so brez močne opozicijske stranke,
kakršna bi slonela na načelih poštenja
in ljudskih koristi. Kapitalisti kontrolirajo
demokratsko in republikansko stranko po-
polnoma, druge pa so prešibke, da bi mogle
zaježiti val korupcije in pomagati ljudstvu
do ugrabljenih bogastev.

Vzrok temu stanju je ljudska nevednost.
Ameriški kapitalizem kontrolira razen red-
kih izjem vse časopise, radio, filme in sploh
ves propagandistični aparat ter seveda, kar
je glavno, finančna sredstva za zavajanje
ljudskih množic.

Demokracija v Zed. državah torej ne mo-
re biti v polomu, ker je ni, pač pa je v po-
lomu ameriški kapitalizem s svojo politiko,
katera je vse kaj drugega kot demokracija.

Privatni interesi žele vladne protekcije

Kompanije, ki lastujejo elektrarne, pli-
narne, vodovode in slične naprave, ki se
označujejo za "public utilities", apelirajo v
svojem pravilniku na vlado, naj jih protek-
tira pred svojo in pred občinsko konkurenco.
Vlada gradi elektrarne, mnoge občine jih že
imajo, precej plinar in mnogo vodovodov
je občinska svojina — toda velika večina
javnih naprav je še privatna posest. In vla-
da naj jim pomaga, da jim tiste, ki so v po-
sesti ljudstva, ne bodo mogle konkurirati ter
ogrožati profitov bogatim privatnim lastni-
kom.

Pač čudna zahteva; ampak take želje se
v tej deželi že od nekdaj zelo resno upošteva.

Visoke cene žganju

Ves čas po ukinjenju prohibicije prei-
skuje ena ali druga oblast, kako to, da so ce-
ne žganim pijačam skoz in skoz pretirano
visoke. Zdaj preiskuje to tudi justični de-
partment zvezne vlade.

Pa je čisto enostavno. Distilarne so se do-
govorile, kolikšne naj bodo cene in na po-
kladi tega sporazuma so jih določile. Zdaj je
žetev zanje, kakor je bila za pivovarne, ko
je bilo dovoljeno "dobro" pivo. Vsako pivo
podobno vodo so prve tedne drago prodale.
Tako so si pivovarne in distilarne pomagale
k dobičkom, kateri so jim bili v času suše
več ali manj odvzeti.

Ljudje, ki poznajo edino svoj ego, svoj
"jaz", niso sposobni za skupno delo, niti ne
za kolektivno družbo.

DELAVCI V NEW KENSINGTONU, PA. PRAZNUJEJO

Delavci tovarne Aluminium kompanije v
New Kensingtonu, Pa., so izprevideli, da jim
NRA ne bo pomagala, če si sami ne bodo,
zato so proglasili "praznik" sedem dni v
tednu, dokler jim družba, ki jo kontrolira
multimilijonar Andrew Mellon, ne prizna
njih pravih zahtev. Šele ko so delavci do-
kazali, da mislijo resno, se je zganil tudi
"delavski" odbor NRA s svojim običajnim
posredovanjem.

Internacionala delavcem vseh dežel

Socialistična-delavska internacionala je dne 18. februarja 1934 naslo-
vila proletarijatu vseh dežel sledeči proglas:

Delavstvo vsega sveta stoji
pod vtisom veličastnega in tra-
gičnega junaškega boja av-
strijskega delavstva.

Avstrijsko delavstvo ni šlo
lahkomiselno v boj. Zagvoz-
dena med Mussolinijevo Itali-
jo in Hitlerjevo Nemčijo je
postala Avstrija pozorišče fa-
šističnih napadov vseh vrst.
Leto dni je avstrijska socialna
demokracija zvesto združena
s svobodnimi strokovnimi or-
ganizacijami prenašala najne-
verjetnejše provokacije Doll-
fusove vlade, v svesti si dale-
kosežnosti odločitve, ki je mo-
rala pasti in vsega, kar je s
tem v zvezi.

Sprejela je na sebe breme
najtežjih žrtv in upanju, da
se ji bo kljub fašistični popla-
vi posrečilo rešiti znaten del
demokratske ustave in težko
priljubljenih delavskih pravic.
Toda kakor je bila odločena,
da se ne bo dala izživati, tako
odločena je tudi bila, da se ne
bo dala ustraševati. Ko je po-
stalo jasno, da je Dollfusov
režim končnoveljavno osvojil
stare načrte fašističnega heim-
wehra o odpravi ustavne dr-

žave in vzpostavitev klerikal-
nega fašističnega režima v
Avstriji ter je Dollfuss sma-
tral, da je mednarodni polo-
žaj za takojšnjo izvedbo teh
načrtov pripraven, je avstrij-
sko delavstvo v zavesti, da sa-
mo revolucionarni boj nudi iz-
glede na rešitev, se poslužilo
zadnjega sredstva s tem, da
je stopilo v generalno stavko
in zgrabilo za orožje. Pri-
tem ni podcenjevalo oboježe-
ne državne moči in hord heim-
wehrovskih banditov, vendar
pa je bilo odločeno za svojo
stvar rajši umreti, kakor pa,
da bi se brez odpora podvrglo
fašističnemu barbarstvu.

"Dunajska komuna je bil
oficijelen naziv občinske up-
rave avstrijskega glavnega
mesta v prejšnjih časih. To
staro ime je dobilo nov velika-
sten blek. Kajti rdeči Dunaj
leta 1934 se more ponosno vz-
porediti s slavo polno prispo-
dobno proletarskega bojnega
duha pariške komune leta
1871.

Kakor je duh pariške komu-
ne skozi desetletja spremljal
mednarodni proletarijat na

njegovi poti navzgor, tako bo
tudi rdeči Dunaj postal ognje-
no žarišče bodočih bojev in
obtemenilo svarilo mednarodne-
mu fašizmu.

Dnevi bojev v Avstriji sve-
dočijo pred celim svetom: de-
mokracija ne more pasti ne-
kaznovano, proletarijat se ne
pusti poMačiti brez boja.

Usoda veličastnih stano-
vanjskih zgradb dunajske ob-
štine je postala simbol. Social-
na demokracija jih je pozida-
la, fašizem jih je s kanoni po-
kušil in spremenil v razvaline.

Če bodo v bodočnosti mno-
žice delovnega ljudstva vpra-
šale, kako hoče socializem
zgraditi svet, potem bomo mo-
gli s ponosom pokazati na de-
lo, ki ga je v petnajstih letih
izvrtil na Dunaju.

Pozdravljamo junake rde-
čega Dunaja, pozdravljamo
neustrašene bojevnike v vsej
Avstriji.

V globokem spoštovanju se
klanjamo pred močmi in že-
nami, ki so žrtvovali svoje živ-
ljenje in svobodo. In kakor je
nekoč internacionala rekla o
bojevnikiški pariške komune,
tako bo smela tudi reči o rde-
čih bojevniki v Avstriji: "da
bodo ostali zapisani v srih
mednarodnega delavskega
razreda."

Mi pa, ki moramo dalje de-
lati in se dalje boriti, mi jim
slovesno obljublamo:

Njihove žrtve ne bodo zaman!

Nove velike politične nalo-
ge nalaga heroični boj v Av-
striji vsemu delavskemu giba-
nju. Danes pa, ko neposredno
gledamo v obličje žrtve teh
bojev, je predvsem najnujnej-
ša častna zadeva socialistov
vsega sveta in vseh svobodnih
in poštenih ljudi sploh, da po-
magajo vdovam in sirotam
hrabrih bojevnikov v Avstriji.

Dollfuss in Fey, morila av-
strijskih delavcev, sta povzro-
čila več razdejanja v delav-
skih četrtih kakor sovražne
armade v času vojne. Upora-
bila sta topove za pobijanje
žensk in otrok. S svojimi ok-
ravljenimi rokami pričata, da
sta storila nad delavskim raz-
redom v Avstriji zločin, četu-
di ni želel ničesar kot mir in
svobodo. Vseh teh njunih kr-
vavih dejanj sta lahko zagot-
ovljena, da ju bo spremljalo
zaničevanje in prezir vsega ci-
viliziranega ljudstva.

Dollfusove vislice so po-
stavljene in njegov preki sod
izročila ranjenje v svoji des-
peratnosti rabljem. Dollfusov
program je realiziranje kr-
ščanske države in najbolj bar-
barski masakr je njeno prvo
delo. Socialisti vseh dežel bo-
do zvesti svojem prepračanju

protestirali proti zverinski
amrtni kazni.

Iz trupel padlih bodo vsati
maščevalec od jutri, iz kade-
čih se razvalin Dunaja bo
vstal nov rdeči Dunaj!

Naj živi Dunajska komuna!
Naj živi svetovni boj proti
fašizmu!

Naj živi avstrijska socialna
demokracija in mednarodni
socializem!

Ožji odbor Socialistične
delavske internacionale.

Prošla klubova seja

Milwaukee, Wis. — Velika
udeležba, kakor že dolgo ne.
V Proletarcu je tajnik nazna-
nil, da se bo razpravljalo na
seji o položaju v Avstriji, to-
da to je ostalo samo na pa-
pirju.

Sodrug Sostarich je prečital
članek iz Proletarca glede
spremembe taktike nomške
socialdemokratske stranke.
Važno vprašanje, o katerem
se je potem na kratko raz-
pravljalo. Tudi to je bilo po-
trebno in koristno.

Ampak dnevni red je vzel
preveč časa, da bi bilo redno
predavanje še na mestu. Ne-
kateri so se pritoževali, kakor
že večkrat in to po pravici.

Da bo temu konec, je skli-
cana seja zaupnega odbora na
predvečer klubove seje. En-
krat se mora napraviti red v
tem oziru, da bodo seje v bo-
doče ne seje, temveč **počučni**
sestanki.

Na prihodnji seji bo preda-
val S. Candek iz West Allisa.
Predmet: "Italijanski fašizem,
njegova preteklost in bodo-
čnost."

Bilo je namreč sklenjeno,
da bodo v bodoče sodrugi mil-
waukeeške kluba predavali na
vsaki seji westalliskega kluba,
westalliske sodrugi pa obratno
na sejah milwaukeeškega. Ideja
prihaja iz vrst našega članstva
na West Allisu in je zelo do-
bra.

Klub št. 37 je odobral
predlog milwaukeeške federacije
društev SNPJ za skupno delo-
vanje pri prireditvi proslave
delavskega praznika in tride-
setletnice SNPJ dne 29. aprila.
S tem korakom je nam za-
gotovljen velik gmoten in mo-
račen uspeh, o tem ni dvoma.

Na tej veliki slavnosti vse-
ga naprednega slov. delavstva
mesta Milwaukee in okolice
bo predaval znameniti sloven-
ski ameriški pisatelj Louis A-
damič, glavna govornika pa
bosta župan Hoan in Frank
Zaitz. Zvečer bo vprizorjena
Molekova dramska skica "Zi-
vela zdrava kri", katero je
spisal za proslavo tridesetlet-
nice SNPJ. Režijo je prevzel
S. Fr. Puncer.

Ker primanjkuje časa ne bo
mogoče sklicati posebnega
slovenskega volilnega shoda,
zato se bomo morali poslužev-
vati v ta namen naših časopi-
sov v temvečji meri.

Volitve za sodnike so za
delavstvo jako važne, zato bo-
mo morali napeti vse sile, da
pridobimo volitve, izvršiti svo-
jo delavsko dolžnost. Imena
socialističnih kandidatov bodo
priročena v prihodnjih izda-
jah Proletarca. — Fr. Novak.

Klubova zabava v soboto 24. marca v Chicagu

Chicago, Ill. — Klub št. 1
priredi le malo zabav, ki bi bi-
le samo zabave, kajti največ
ima shodov ter dramskih in
koncertnih prireditev. Včasih
pa je potrebno, da se snide-
mo skupaj samo zaradi za-
bave.

To priliko bomo imeli v so-
boto 24. marca na veselici, ki se
bo vršila v spodnji dvorani
Lawndale Masonic Temple, S.
Millard Ave. in W. 23rd St.

Vstopnina je 25c. Igral bo
J. Kochevarjev orkester.
To veselico aranžirata za
vse klubovo članstvo, somi-
sljence in drugo občinstvo
mladinski odsek kluba št. 1
ter pevski zbor "Sava". Rezer-
virajte si soboto večer 24.
marca za poset te zabave.

Cedni dohodki

Newyorška telefonska kom-
panija je imela lani \$28,516,-
316 čistih dohodkov.

KOMENTARJI

"Ne želi svojemu bližnjemu —"

Socialisti v Avstriji niso pobijali katoliča-
nov. Niso očupirali njihovih cerkev. Niso
jim morili žen in otrok. Kljub tej raznei
ljubljanski klerikalni Slovenec odobrava po-
četje katoliških klavcev v Avstriji!

S tem je potrdil, da bi na Slovenskem sto-
rili isto, če dobe moč. Znano je, da so kleri-
kalci na Slovenskem postali v poslednjih letih
orodje papežev-Mussolinijeve vnanje
politike. Nekaj je temu kriva neumna takti-
ka vlade v Beogradu, največ pa poslušnost
klerikalcev ukazom iz Rima.

Politika sodov.

Na prireditvi klubov JSZ v Chicagu v ne-
deljo 4. marca, ko so proslavljali Pariško ko-
muno in spomin na žrtve fašističnega poko-
lja v Avstriji, je prišel neki demokratski
"politik" s prošnjo, da naj odbor dovoli go-
voriti trem demokratskim kandidatom — ali
vsaj enemu — češ, ne bo zastoj! Ako ne bi
bil ta gospod demokrat — Čeh po rodu, tako
zabit, bi bil prečital vstopnice in videl ta-
koj, da nimajo demokrati na taki prireditvi
ničesar iskati. Ker pa ne ve kaj je bila Pa-
riška komuna, pobijanje delavcev v Avstriji
pa mu je druga španska vas, je prišel s svo-
jo ponudbo. "Dali vam bodo za dva sodčka
piva in tretli. Če hočete, bodo prispevali
društvu tudi v gotovini, samo ako dovolite,
da se predstavijo volilecem." Dobil je odgo-
vor, da naj seje v dvorani. Če pa mu spored,
kakršen je natiskan, ni po volji, naj odide.
Mož je res odšel v bližnji demokratski stan
s sporočilom, da je v dvorani ČSPS polno
ljudi. "Kdo prireja?" ga je vprašal eden
kandidatov. "Neko društvo — saj je vseeno
— glavno je, da je polno ljudi." Navdušil
je dva kandidata, misleč, da je to prireditel-
švigašvage društva, ki jima bo dalo priliko
loviti glasove, samo ako vprašata. Kupila
sta vstopnice, brala besedilo na njih, in se
— vrnila. Njunemu pomagatu pa ni šlo v
glavo, kako je mogoče, da je kje društvo, ki
noče dva soda piva zastoj in nekaj goto-
vine...

Jugoslovanski "demokratski" (pred par
leti je bil "republikanski") klub se kajpada
ne brani takih prirek. "Pivo bo zastoj, po-
strežba, in še marsikaj," zatrjuje v svoji
reklami.

Predsednik Roosevelt jamra nad polomom
ameriške demokracije. Čemu rajše ne apeli-
ra na ameriške volilce, da naj bodo značajni,
in da naj imajo prepračanje v glavi, namesto
v kozarčih, v smotkah in v žepu?

Mussolini ne bo umorjen.

Italijanski premier Benito Mussolini če ne
bo umorjen, ker so tajni agenti njegove vla-
de najnovejšo zaroto srečno in pravočasno
odkrili. Izgleda, da se te zarote vprizarja na
isti način, kakor so jih v prvih letih po kon-
čani vojni vprizarjali kapitalistični agenti
provokatorji in vladni špijoni v komunistični
stranki. Nastopali so silovito revolucionarno,
pridobili si zaupanje med romantičnimi ra-
dikali, ki so jim šli nato zlahka v past —
in zarota je bila gotova. "Voditelji" so jim
dali navodila, kdaj in kje naj polože bombo.
Naivnežji so izvršili povelje. Komaj so storili
ta revolucionarni čin, že so planili nanje iz
zasede vladni detektivi in časopisje je poro-
čalo, kako je budnost in neumorna pazlji-
voost stražnikov preprečila katastrofo. "Vo-
ditelji" pa so "pobegnili" in drugje nadalje-
vali s svojimi provokacijami, da so vlekli
plače in strašili s svojimi "odkritji" kapita-
liste in vlado.

Zarotniki, ki so planirali z bombo in stru-
penim plinom ubiti Mussolinija, so trije ita-
lijanski protifašistični voditelji v Parizu in
trije Italijani v Rimu. Eden izmed njih je
bil uslužben v ministrstvu javnih del, ki je
bil vložil bombe konspiracije. Da li je zaro-
to resnično snoval, ali pa jo le hlinil, da je
prevaril italijanske protifašiste v Parizu in
doma spjel par Italijanov na led — to je
še vprašanje. Možno je bolj slednje kot
prvo. Arctiran je tudi on — kakor je običaj,
kajti vsaka vlada skuša zakriti svoje špijone.

Smrad v demokratski stranki.

Ropar in morilec Dillinger, ki je pred ted-
nom pobegnil iz ječe v Crown Pointu, India-
na, je "ustrahoval" straže jetnišnice in du-
cat drugih nameščencev z revolverjem, ki
sploh ni bil revolver, ampak igrača. Crown
Point, ječo in vse tam okrog v Indiani uprav-
ljajo demokrati, jako korumpirana skupina.
Ni čudno, da ji je tako zlahka pobegnil me-
ninčje tebičine eden najbolj notoričnih zločin-
cev! Demokratom v Chicagu je nerodno in
v Washingtonu so se odkrito zgražali nad
tem skandalom. Če demokrati, ki ta čin ob-
sojajo, hočejo, da se taki slučaj ne bodo to-
liko ponavljali, čemu ne pošljejo svoje de-
mokratske kolege, vključivši gospo, ki ima v
Crown Pointu službo šerifa, v zapor? O njih-
ni krivdi so prepričani — naj bodo logični in
jih kaznujejo! Kaj še! Par stražnikov je od-
slovljenih, drugi so bili zaslišani in kritizi-
rani, pa je konec afere.

Kritična razglabljanja so potrebna. Delo,
ki daje podlago za snov za ocenjevalne raz-
prave, je še bolj potrebno.

E. ZOLA:

RIM

Poslovenil ETBIN KRISTAN

(Nadaljevanje.)

Tu se je moral zvesti preprosti človeški razum. Zdaj je razumel tekmovalne in besni boj rimsko katoliške cerkve proti drugi cerkvi, proti cerkvi na nasprotni strani. Zaman se je prva smatrala za zmagovalko — kljub vsemu je čutila, da je druga tekmovalka stara, stara sovražnica, ki trdi, da je še starejša, in ki naposled le lahko zmaga. Silno nasprotje je prihajalo zlasti odtod, da sta obe sekci enako častila komni, da obe enako stremila po svetovni vladi, da imata enako mednarodno organizacijo, enako sredstvo preko narodov razpete mreže, misterije, dogme, obrede. Bog proti bogu vera proti veri, osvojevanje proti osvojevanju. Zato jemljeta druga drugi prostor kakor dvoje tekmujočih ob obeh straneh ene ceste zgrajenih hiš, in naposled mora ena uničiti drugo. Ali četudi se mu je katoličanstvo zdelo trilo, ogroženo od razdora, je bil vendar enako skeptičen napram sili prostozidarstva.

Pierre utrjen od tolikih potov in od tolikega tekanja, se je zdaj zopet uplašil, da si bil kakor vojak upanja, ki noče verjeti v poraz, trdovratno namenjen, da ne zapusti Rima, če ni popolnoma premagan. Obiskal je vse kardinale, ki bi mu mogli kaj pomagati s svojim vplivom. Videl je kardinala vikarja, ki je opravljal rimsko škofijo; to je bil učenjak, ki se je z njim razgovarjal o Horacu, nekoliko zmeden političar, in ga je začel izpraševati o Franciji, o republiki, o vojnem in mornariškem proračunu, ne da bi se za ves ta svet kaj brigal za obtoženo knjigo. Obiskal je velikega penitenciarja, ki ga je bil opazil že v palači Bocanera; to je bil suh starec asketskega obraza, ki ga je bila sama kost in koža; iz njega ni mogel izvažiti nič drugega kakor dolg graja: o govor in stroge besede zoper mlade, od stoletja pokvarjene duhovnike, ki pišejo obsodbe vredne knjige. Končno je obiskal v Vatikanu kardinala tajnika; to je bil takorekoč Njega svetosti minister za zunanje zadeve, velika sila Svete stolice, od katere so ga doslej odvracali z upozorjanjem na posledice, če bi se obisk ponese. Opravičil se je zaradi poznega prihoda, in je našel najljubeznivejšega človeka, ki je z diplomatično dobrohotnostjo blažil nekoliko raskavo zunanost, ga povabil, da sede, izpraševal z izrazom zanimanja poslušal in celo tolažil. Ali ko je bil zopet na trgu sv. Petra, je Pierre dobro vedel, da se ni pomaknila njegova zadeva niti za korak naprej in da gotovo ne pojde njegova pot skozi državno tajništvo, če se mu danes ali jutri posreči, da izsili pristop k papetu. Ta večer se je vrnil zmeden, razdražen, vsled neštetihih obiskov pri tolikih ljudeh ves zbit v ulico Giulia, in ker je čutil, da ga je popolnoma pograbil ta stroj s stoterimi kolesi, je bil tako razburjen, da se je v grozi

vprašal, kaj stori drugi dan — zakaj ostalo mu ni nič drugega, kakor da znori. Prav ta trenutek je srečal na hodniku don Vigilijs in ga je hotel zopet povpraševati, zahtevati od njega dobrega sveta. Ali ta mu je z nemirno kretnjo ustavil besedo, ne da bi bil vedel zakaj. Zopet mu je bila groza v očeh. Trenutek je bilo tako, potem je zašepetal: "Ali ste bili pri monsijoru Naniju?... Pojdite torej k njemu, pojdite k njemu. Pravim Vam, da Vam ne ostane nič drugega." Vdal se je. Zares, zakaj bi se upiral? Ne glede na strast ognjivite ljubezni do bližnjega, ki ga je privedla za obrambo njegove knjige, je bil vendar v Rimu tudi zaradi poizkusov. Te je moral izvesti do kraja. Drugi dan je bil veliko prezgodaj pod kolonado sv. Petra in je moral tam precej dolgo čakati. Še nikdar ni bil močnejše občutil ogromnosti teh štirih vrst stebrov, tega gozda silnih kamnitih debel, kjer se itak nihče ne izprehaja. Velikanska, mračna puščava je to. In potem je šel skozi Via del S. Offizio, pa prišel do palače del S. Offizio izza zakristije. Samoten okraj je to, čigar tišina le malokdaj moti korak pešca ali drdranje voza. V enem kotu je palača sv. oficija. Ta silna, blatna, kakor ječa zadelana in skrivnostna kocka zidovja, na zunaj skoraj brez oken, je bila videti, kakor da spi v bleščečem solnčnem sijaju.

Pierre je spretela zona, pozneje pa se je temu smehljaj kakor otročariji. Sveta rimska inkvizicija, sveta kongregacija svetega oficija, kakor se dandanes imenuje, ni več ona, o kateri govori legenda — dodajalka grmad, tajno sodišče, proti kateremu ni priziva, ki je imelo pravico smrtnih obsodbe nad vsem človeštvom. Vendar skriva še vedno tajnost svoje naloge, shaja se vsako sredo, sodi in obsoja, ne da bi prodrla najmanjša malenkost, bodisi le sapica, skozi zidove. Ali četudi še vedno kaznuje hudodelstvo krivoverstva, četudi se ne omejuje le na dela, temveč kaznuje tudi ljudi, vendar nima več orožja — ne ječe, ne meča, ne ognja; omejena je na posredovanje in niti svojih ljudi, duhovnikov ne more kaznovati drugače kakor disciplinarno.

Ko je vstopil in so ga povedli v salon monsijora Nanija, ki je kot asesor stanoval v tej palači, je Pierre občutil radostno presenečenje. Soba je bila zelo velika, ležala je proti jugu, bila je vsa preplavljena od solnčne svetlobe, in kljub neokretnemu pohištvu in temni barvi tapet je vladalo v njej nekaj dražestno nežnega. Bilo je, kakor da bi tu stanovala žena, ki je znala strogim rečem podati svojo milobo. V sobi ni bilo cvetlic, pa vendar je dobro dišalo. Kar na pragu se je srca polastil nekakšen čar.

Monsinjur Nani s svojim rožnatim licem, modrih, živahnih oči, finih, plavih, od starosti posutih las, mu je šel takoj naproti in je zaklical, iztegujoč obe roki proti njemu: "O, ljubi moj sin, kako ste ljubeznivi, da me prihajate obiskat... Pojdite, sedite. Pokramljava kakor prijatelja."

In ga da bi bil čakal je vprašal z izrazom izredne naklonjenosti: "Kako se Vam godi? Pripovedujte, povejte mi vse, kar ste storili."

Dalje prihodnjič.)

ZRTVE PO NEPOTREBNEM

Na sliki sta vojaka, ki sta bila v napadu na delavsko stanovanjsko hišo Marzhof na Dunaju ubita. V smrt ju je poslal čisto po nepotrebnem podkancelar fašist Emil Fey.

Obnovitev socialistične stranke v Jugoslaviji

(Nadaljevanje.)

Ali naj ustanovimo socialnodemokratsko stranko?

K prvi točki dnevnega reda je govoril s. Petejan. V svojem govoru je orisal nenormalne politične prilike v državi, ki so nastale kot posledica boja med dvema ekstremoma, med federalizmom in centralizmom. Socialistična stranka pri teh medsebojnih razračunavanjih buržoazije ni bila udeležena. Delavstvo je odklonilo in odklanja centralizem prav tako kakor federalizem. Meščanske stranke pa so v svoji zaslepljenosti vodile medsebojno borbo, ki je končala z ukinitvijo ustavnih pravic. Po 6. januarju je morala socialistična stranka likvidirati. Teda je nastopila poleg dobe političnega mraka tudi doba prvih poizkusov socialne reakcije. Z naporem največjih sil se je strokovnim organizacijam, kot edinim predstavnicam delavskega gibanja v državi posrečilo organizirati odločen boj proti tem reakcionarnim nameram. S pomočjo dobrega prijatelja in moža svetovnega slovesa, pokojnega ravnatelja dela Alberta Thomasa, je uspelo preprečiti nakane reakcije in rešiti težko priborjene socialne pridobitve delavskega razreda iz prvih časov parlamentarizma pred uničenjem. Delavstvo ni prostovoljno nehalo s političnim udejstvom. Dogodki zadnjega časa pa dokazujejo nasprotno, da želi razviti čim večjo politično aktivnost. Treba je samo, da se spomnimo na podeželske občinske volitve in njihove rezultate, potem pa na volitve v Delavske zbornice, ki so prinesle ogromno zmago razredno zavednega delavstva, pa si lahko ustvarimo pravo sliko razpoloženja, ki vlada med delavstvom.

Socialnodemokracija ima mnogo nasprotnikov v fašističnem Hitlerjevega in mussolinijevega in v vatikanskega kova, ki jih tudi pri nas ne manjka. Fašizem pa ne ogroža samo politične in notranje svobode naroda, ampak tudi mednarodni mir. Socialni demokrati pa se baš obratno bore za osiguranje miru. Ustanovitev socialnodemokratske stranke je živa potreba delavskega razreda v njegovem stremeljenju po obrambi njegovih pravic in odpravi socialne neenakosti ter končnemu uresničenju mednarodnega bratstva.

Jugoslovanska socialna demokracija je že leta 1909 na konferenci v Tivoliju v Ljubljani, kateri je prisostvoval poleg pokojnega Viktorja Adlerja tudi delegat avstrijske socialnodemokracije na današnjem kongresu, s. dr. Renner, sklenila resolucijo, s katero se je izjavila za združenje vseh jugoslovanskih plemen v eno državo. Socialisti so pomagali

graditi Jugoslavijo in tudi sedaj ne bi dopustili, da bi jo kdorkoli razrušil. Ali v tej državi, katero je delavstvo pomagalo zgraditi, je treba, da postanemo vsi enaki, da bodo vsi državljani uživali enake pravice, ne glede na spol, narodnost in vero. Tako Jugoslavijo bo branil delavski razred pred vsemi napadi fašizma velikih držav, ki danes stegujejo svoje kremplje, da zaženejo male narode in uničijo njihovo težko pridobljeno svobodo.

Proti ustanovitvi socialnodemokratske stranke so danes vsi njeni nasprotniki. Da bi uspeli, klevetajo pokrenitve te akcije in grdi jo še neustanovljeno stranko že v naprej s tem, da pripovedujejo, da so izbrani delegati poslani s strani srezkih načelnikov, da bo stranka orodje režima in njegov eksponent itd. Nas ne more motiti klevetanje naših nasprotnikov, prepričani smo tudi, da med zavednim delavstvom nikakor ne bodo uspeli, o čemer nam priča današnji kongres. Z našim delom bomo dali nasprotnikom najboljši odgovor, onim pa, ki nam že danes dajejo svoje zaupanje, zagotavljamo, da se nad našim delom ne bodo razočarali, zato pa naj tudi sami stopijo v naše vrste in nam pomagajo.

Socialni demokrati hočemo voditi svojo lastno politiko, to je politiko delavskega razreda

Kdor hoče podpreti to politiko, je dobrodošel v naših vrstah. H koncu poziva govornik navzoče, da glasujejo za ustanovitev socialnodemokratske stranke Jugoslavije.

Med govorom s. Petejana in ob zaključku so priredili delegati burne ovacije govorniku, ki so izzveneli v demonstracijo proti mednarodnemu fašizmu in njegovim črnim nakanam, pa tudi v glasen protest proti obrekovalcem.

Mednarodni delegati

Med govorom s. Petejana so se pojavili na odru delegati socialnodemokratskih strank iz inozemstva: kot zastopnik avstrijske socialnodemokracije dr. Karl Renner, za madžarsko socialnodemokratsko stranko Buchinger in Karl Peyer, za čehoslovaško socialnodemokratsko stranko s. dr.

Winter in s. Josip Jirouk za rumunsko socialnodemokratsko stranko s. German. Prihod delegatov je izzval na kongresu veliko navdušenje. Delegati so jih pozdravljali s ploskanjem in vzkliki.

Manifestacija za novo ustanovljeno socialnodemokratsko stranko

Takoj nato odpravi predsednik debato o referatu s. Petejana. V debati so govorili s. Ilić (Kragujevac), Grubauer (Zagreb), Klipp (Velika Kinda), v imenu poljedelskih delavcev, Beširović (Sarajevo), Stanešić (Skoplje), Stefanović (Vrāac), Lisac (Smederovo), Takasac (Subotica), za madžarske sodruge iz Vojvodine, Fillipović (Zaječar), Marija Stefanović (Beograd).

Za delegacijo dravske banovine je podal pritrdilno izjavo s. Klenovšek (Trbovlje), ki je pozdravil novo se snujočo socialnodemokratsko stranko zlasti tudi v imenu težko izkušane proletarijata v rudarskih revirjih, kateri pričakuje od nove stranke pomoči in zaščite.

Sodružica Rakovec je pozdravila konferenco v imenu Zveze delavskih žen in deklet iz Ljubljane.

Po izžerpanju govorniške liste je predsednik s. Sretan Jakšić dal na glasovanje predlog o osnovanju stranke. Med splošnim navdušenjem in klicanjem živele socialnodemokratska stranka Jugoslavije, je predsednik ugotovil, da je predlog sprejet soglasno. Pozval je navzoče, da vstanejo in zakličejo novoustanovljeno stranko trikratno "Živijo".

Ta trenutek na ustanovnem kongresu stranke je bil eden najlepših in največestnejših ter bo ostal vsem navzočim v trajnem spominu.

(Dalje prihodnjič.)

Tujerodci v Franciji

V Franciji je okrog 900.000 tujerodnih delavcev, katere zdaj odslavlja, da napravi prostor nezaposlenim francoskim delavcem, katerih je 400.000.

Splošno glasovanje v J. S. Z.

Od 10. marca do 28. aprila traja v klubih JSZ splošno glasovanje o sledečem predlogu:

"Klub št. 14 JSZ, Little Falls, N. Y., predlaga k VIII. členu pravil JSZ ustanovitve posebne agitacijskega fonda, v katerega naj vsak član plačuje 5c mesečno. Namen tega fonda je omogočiti upolnitev stalnega potovalnega organizatorja za JSZ, ki bi ob enem agitiral tudi za Proletarec."

Apeliramo na člane in članice, da se udeležijo tega glasovanja. V razpravi, ki je trajala doslej, so bila povedana mnenja in argumenti za in proti. Glasujte tako, kakor smatrate, da bo najboljša za klub in JSZ.

Glasovanje o sedežu pr.hodnjega zbora

Glasovanje v vprašanju sedeža bodočega zbora traja od 15. marca do 2. maja. Članstvo ima izbirati med sledečimi mesti:

Canonsburg, Pa.
Chicago, Ill.
Cleveland, O.

Tisto, ki dobi največ glasov, bo sedež bodočega zbora. Na odbore klubov apeliramo, da naj pridobe za obe glasovanji vse člane. Le na ta način bo ustvarjeno za predloge potrebno zanimanje in rezultat bo res izraz večine članstva.

Canonsburg in vprašanje bodočega zbora JSZ

Strabane, Pa. — Klub št. 118 JSZ je že na par svojih prešlih sejah razpravljalo o referendumu, ki ima odločiti, v katerem mestu naj bo prihodnji zbor JSZ. Predlagana so mesta Cleveland, Chicago in Canonsburg. Zbor se bo vršil 1. 2. in 3. septembra to leto. Naš klub bi delegate bodočega zbora z veseljem sprejel, ako se članstvo odloči za Canonsburg, vendar pa je potrebno, da navedemo sledeče: Razmere tukaj so take, in v tem okrožju sploh, da ne bi mogli napraviti na udeležence prihodnjega zbora tako dobre vtise, kot so jih na prošlem zboru v Milwaukeeju, na prejšnjem v Detroitu ali kot bi ga lahko napravili v tem slučaju v Clevelandu ali v Chicago.

Kriza se pozna pri nas bolj kakor v krajih, kjer so različne industrije. Premogariji so že imeli depresijo, ko je v mestih bila še "prosperiteta", zato je zanje splošni gospodarski polom toliko večji udarec.

Mi se ne strašimo dela, ki bi nastalo s predpripravi za zbor, če se bo vršil v naši naselbini, da bi odpadlo na razmeroma jako majhno število delovnih članov, medtem ko razpolagajo naselbine Cleveland in Chicago z večjim številom klubov. Vzlic naši dobri volji ne bi mogli dati udeležencem X. rednega zbora tistega, kar jim lahko nudita naselbini Cleveland in Chicago. To navajamo iz razloga, da bo članstvo vedelo, kako glasovati o mestih, izmed katerih ima izbrati sedež bodočemu zboru. Mi smatramo, da v okoliščinah, kakršne so tukaj, ni priporočljivo, da se bi zbor vršil pri nas.

Če pa glasovanje odloči v prilog Canonsburga vseeno, tedaj se bomo potrudili, da bo X. redni zbor JSZ uspešen tudi ako se vrši pri nas.

To pojasnilo objavljamo, da se bo vedelo članstvo JSZ pri glasovanju ravnanj in upoštevati dejstvo, da naša naselbina ne bi zmogla udeležence zbora nuditi toliko kakor zmorejo večje naselbine.

Za klub št. 118 JSZ,

John Terčelj, organizator.

Švica porazila predlog "za varstvo države"

Večina švicarskega ljudstva je na referendumu zavrgla predlogo "za zaščito države". Napérjena je bila proti aktivnim ekstremnim skupin. Največ zasluge za njen poraz gre socialistom.

Dr. John J. Zavertnik PHYSICIAN AND SURGEON

OFFICE HOURS:
At 3724 W. 26th Street
1:30—3:30; 6:30—8:30 Daily
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 9695
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer — Call Austin 5700

FENCL'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382

Prijetna in okusna domača jedila.
Cene zmerno. Postrežba točna.

PLINSKA GORKOTA ZA VSAKOVRSNE TRGOVSKE OBRATE

Delna lista podjetij, ki se lahko okoristijo z znižanimi cenami plinske gorkote:

Grocerije	Čevljarne	Gostilne
Lekarne	Modne trgovine	Zdravniški uradi
Železarne	Brivnice	Tvorniški uradi
Elektro-trgovine	Restavracije	Tvornice
Tobakarne	Cvetličarne	Skladišča
Slaščičarne	Pekarne	Gledališča

GRETJE S PLINOM je v zadnjih par letih naravnost revolucioniralo način kurjave v tisočih industrijskih in trgovskih obratih v Chicago. Cene plinu so padle skoraj na polovico od 1930-31. Uporaba plina za gretje je odpravila razno potratno v zvezi s kurivom, olajšala delo, znižala stroške ter zvišala dobiček na mnogo presenetljivih načinov.

Trgovine na primer so čistejše in odjemalec se v njih počuti udobno, ker je na toplem in to je zanj nekaj privlačnega. Postrežba je točnejša ker lastniku ali pomočniku ni treba imeti skrbi s kurjavo v kleti.

Na razpolago imamo plinske grelnike raznih modelov, ki nudijo udobnost vam in vašim odjemalcem. Pridite in oglejte si jih. Z veseljem bo naš zastopnik, ki pride na vaš dom, pregledal vaš prostor, napravil načrt ter svetoval, kakšen grelnik potrebujete. Pokličite Wash 6000.

Plinski grelnik s krožilnim zrakom prihrani stroške v trgovinah, uradih in malih domovih. Delo s kurjavo odpade, enako z odnamljanjem pepela. Odpravi prah in neznano.

Gas-fired Unit Heater so idealni za trgovine, skladišča in druge obrate. Vedno dovolj toplega zraka v cirkulaciji.

THE PEOPLES GAS LIGHT AND COKE COMPANY
122 South Michigan Avenue

Ljubiteljem lepega čtiva

priporočamo

KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

ZA 1934

Štiri knjige prvovrstne vsebine
Samo \$1.12

V zalogi imamo še nekaj skupin lanskega letnika. Naročite jih, ne bo vam žal.

Cena ista. Poštnino plačamo mi.

Proletarec

3639 West 26th Street
Chicago, Ill.

Milwaukee Leader

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 540 W. Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

BARETINCIC & SON POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1475

KLUBOM IN DRUŠTVOM
KER želite svojim priredbam čimveč moralnega in gmotnega uspeha
OGLAŠAJTE JIH V PROLETARCU!

JOŠKO OVEN:

Iz zgodovine rojstva in smrti
Pariške komune

(Nadaljevanje).

Talci komune.

Ferre in Rigault, katere sta načeljevala policiji, sta aretirala nadškofa pariškega M. Darbodeja in z njim še kakih štiriideset kanonikov, prelatov, župnikov itd. In pa Jackerja, kapitalista, kateri je pregovoril Napoleona v Mehikansko vojno. Vse te so dali Thiersu na izbiro. — On naj izpusti Blanca in oni pa vse, te jetnike. Ali Thiers ni hotel. Dvakrat je pariški škof napisal lastnoročno pismo Thiersu, da naj jih zamenja — in obakrat je odgovoril Thiers z NE! V zadnjih dneh komune, ko so versalci poklali vse moške, žene in otroke, kar so jih dobili v roke, so komundari v svojem obupu postrelili tudi te talce. Ali njih pravi morilec je bil — Thiers!

Boj se je nadaljeval. Vsak dan so Versalci prihajali bližje in bližje Parizu. Thiers ne samo da je obkolil Pariz, ampak je imel v Parizu tudi nešteto špijonov. Precej se jih je ugnedilo celo v komuni. Med komundari samimi se je naveličalo sumničarje, da drug drugemu niso več zaupali.

Sledile so aretacije med drugimi, in vse to je izpodkopal moralno v njihovih vrstah, baš kakor je hotel Thiers, ki je deloval z vsemi sredstvi na to, da se komuna sama ubije. Njegovi vohuni in provokatorji so med komundari in vojniki trosili lažnjive vesti, da bi z njimi ubili zaupanje in zasejali sumničarje. Celo generala Dombrowskega, ki je bil eden najzvestejših vojakov ter branitelj komune, in je res imel vojaški talent, so osumili izdaje.

Dne 6. aprila je komuna izdala sledeči proglas: "Versaljski razbojnik! pomore vse naše ljudi, ki jih dobe v roke kot jetnike, in skrunijo mrličje. Krivce poznate. To so žandarji in policaji starega cesarstva, to so rojalisti, ki nosijo belo zastavo in kličejo "Živel kralj!" Versaljska vlada se je postavila izven vsake postavitve vojne in pogazila zakone človečnosti. Ne preostaja nam drugače kakor da ji odgovorimo enako.

Oz bi nadaljevala z nepričakovanim postav vojne civiliziranih ljudi, in ako masakrirajo tudi samo še enega našega vojaka, bomo mi odgovorili z enakim činom na enakem številu ujetnikov, ki jih imamo iz njihovega tabora.

Velikodušni in pravični kakor smo v svoji jezi, poudarjamo, da smo sovražniki prelivanja krvi in vojne. Ali naša dolžnost je, da se varujemo in branimo proti divjim napadom nasprotnikov, pa naj stane kar hoče. In zato je odslej naše geslo: "Oko za oko! Zoba za zob!"

V gornji izjavi je veliko rečeno. Ali povedati je treba — kar je v čast komundarom — da niso v vsem času sovražnega obleganja Pariza (od 2. aprila do 23. maja) ustrelili enega ujetnika, izvzeli vohunov. Versalci so se po tem ultimatumu nekaj časa zdržali klanja jetnikov, a potem pa so zopet pobili vse, ki

so jim prišli v pest. Šele zadnji teden komune so jim komundari odgovorili na enak način.

Dne 9. maja je padla trdnjava Issy. Stari Delescluze je postal šef vojnega oddelka. Macmahon je bil pred durmi. Dne 21. maja je izdajalec Ducatel pri trdnjavi Passy spustil versaljske čete v Pariz.

Za to izdajstvo je Ducatel dobil od svojih buržvaznih gospodarjev križ častne legije in 111.000 frankov. Proklet mu spomin!

Zadnji dnevi komune.

"La semaine sanglante" (krvavi teden), strašno ime, katerega je dala zgodovina zadnjemu tednu komune. Neopisna je bila hrabrost, s katero so komundari branili svoje barikade. Versalci niso jemali nobenih ujetnikov. Vsakega so na mestu ubili. Dnevi strahote velike Francoske revolucije v letih 1792-94, o kateri imajo kapitalistični zgodovinarji toliko povedati, so bile otroška igra v primeri z morijo v zadnjem tednu komune. Čez 20.000 komundarov, mož, žen in otrok, je padlo na barikadah! 15.000 jih je bilo eksekutiranih v poznejših tednih, skupaj 35.000 ljudi. (Glej Encyclopedie Larousse.) Hekatombe, na katere bi bil Čingis-Kan ponosen.

V kratkih besedah bom skušal povedati nekaj zgodovine o teh zadnjih dnevih. Obkoljena od vseh strani, se je branila zadnja peščica ljudi na barikadah s hrabrostjo, ki ima prispodobno samo v hrabrosti peščice Grkov, ki so par tisoč let prej ustavili Perzije pri Termopilah. Na zidovih Pariza so bili nabiti letaki pozivajo na obrambo: "Državljan! Na barikade! Sovražnik je za zidom... ne odlašajte. Naprej za komuno in svobodo! Pod orožje!"

V ponedeljek 22. maja opoldne so bili Versalci že na esplanadi des Invalides. V ulici St. Germain so postavili topove, s katerimi so pomedli vse pred seboj — tja do Trocadera. Komundari so zgradili barikade v vseh glavnih ulicah, ki so vodile do mestne hiše. Največja zapreka jim je bilo zopet pomanjkanje enotnosti in discipline. Vsaka barikada zase in kar je glavno, topovom na Montmartru primanjkuje municije in polovico je neporabnih. Versalci počasi napredujejo. Jetnikov ne jemljejo. Vsak je na mestu zaboden ali ustreljen. Ob osmih zvečer je njih prodiranje ustavljeno. Glavna junaka sta stari Delescluze ter Poljak general Dombrowski. Posrečilo se jima je organizirati nekaj kontakt med skupinami barikad.

Torek 23. maja. Noč je. Branitelji barikad spe na uličnem tlaku. Versalci se utihotapijo in zgrabijo stražnika. — Ta zavpije na vsa moč: "Živela komuna!" In s tem zbudi branitelje. Sam je na mestu ustreljen. Začne se boj. Par so komundarov brani cel Butte de Montmartre, katerega naskakujeta dva armadna

VELJAKI Z VISOKIMI PLAČAMI KLJUB KRIZI

Na sliki od leve na desno so Adolph Zukor, F. B. Rothchild, N. M. Schenk, E. G. Grace, C. M. Schwab in R. W. Woodruff. Vsi ti so prejeli tudi v zadnjih treh letih krize od \$150.000 do milijon in nekateri celo nad milijon dolarjev na leto plače in "bonusa". Takih funkcionarjev je na stotine. Še celo v velikih bankrotiranih korporacijah so si do vladne preiskave nakazovali po par sto tisoč dolarjev na leto plače. Za znižanje teh plač delujejo največje upniki in tudi delničarji. Pod temi pritiski si je marsikaj magnat plačo sam znižal, posebno ker je dregala vanje vlada, kar jih je zelo jezilo. Niso pa pomislili, da tudi delavcem

ni bilo prav, ko so jim bile male plače znižane na še manjšo svotico, zato, da je za magnate ostalo toliko več.

zboru. Ob enajstih dopoldne je vzeto pokopališče in opoldne je cel hrib zavzet. Komaj so Versalci došli na Montmartre, že so se izkazali za "junake". Dyvintirideset moških, tri ženske in štiri otroke so vlekl v rue Rosier št. 6, kjer sta bila ustreljena generala Thomas in Lecomte. Posadili so jih kleče pred zid in jih ustrelili. Ena teh žensk, ki je imela otroka v naročju, ni hotela poklekati. Klicala je svojim tovarišem: "Pokažite tem podležem, da znate stoje umreti!"

(Dalje prihodnjič.)

MOJI SPOMINI

Simon Kavčič.

(Nadaljevanje.)

Centrum socialističnega in svobodnomiselnega gibanja

Čikaška naselbina se je že v početku začela razvijati v centrum svobodnomiselnega in socialističnega gibanja ameriških Slovencev. Danes je v tem oziru nekaka trdnjava, kamor so obrnjene misli vseh somišljenikov širom dežele.

Prilika, dobiti to čast, je bila prvotno dana slovenski metropoli — Clevelandu — toda se je niso oprijeli. Eden najagilnejših slovenskih pionirskih socialistov — Ferdinand Peče, se je nastanil najprvo v Clevelandu in tu je ustanovil tudi klub, prvi slovenski socialistični klub v tej deželi. Toda ni imel uspeha, kajti rojaki, ki so prihajali v Cleveland, so se zanimali za graditev župnij in cerkva ne pa za delavsko gibanje. Tudi Jože Zavertnik se je iz starega kraja priselil najprvo v Cleveland. Toda kakor ne Peče pred njim, tudi Jožetu ni bilo dano, da bi mogel zbrati okrog sebe dovolj veliko skupino delavcev, ki bi bili socialisti. Ob prvi priložnosti se je preselil v Chicago.

V letih 1905-1920 so se priselili v Chicago mnogi drugi agitatorji, bodisi iz starega kraja, ali pa iz naselbin, v katerih jim ni ugajalo, ker ni bilo dovolj godnega polja, da se bi mogli uveljaviti v agitacijskem in delavsko-prosvetnem delu.

Tako je Chicago postalo trdno središče vsega naprednega gibanja Slovencev v Ameriki, četudi je čikaška naselbina v primeri s clevelandsko majhna in zelo nekompaktna.

Trideset let kluba št. 1

Klub št. 1, iz katerega je izšlo mnogo idej in akcij, ki so vplivale na vse javno življenje naprednega življa ameriških Slovencev, je lansko jesen praznoval svojo tridesetletnico, o kateri je bilo že obširno poročano. Bil sem navzoč, ko so klub ustanavljali, in udeležil sem se tudi njegove jubilejne proslave, na katero so se temeljito pripravili. In ob tem pripravljanju so se me spet spomnili, češ, Simon, zdaj nas pridni pogledat in sode, če smo vzlic zaprekam v teku treh desetletij napredovali ali ne. Tajnik kluba Peter Bernik me je na slavnost pismeno povabil in mi poslal vstopnico brezplačno, da bom

na prireditvi gost kluba št. 1. Umevno je, da moje presenečenje ni bilo majhno. Ker pa me je baš tedaj mučil prehlad, se nisem mogel takoj odločiti za pot v Chicago. Končno sem pristal, da odidem in ob enem pogledam v Chicago tudi razstavo "stoletja napredka". Ni mi žal, da sem napravil ta obisk. Naj tu mimogrede pripomnim, da se na razstavi nisem mogel uživati v podrobnosti, ker mi za poset razstave odmerjeni čas ni zadostoval. Moj spremljevalec je že prej vse videl, zato mi je pokazal le glavne stvari. Vse je šlo nekako ubežno mimo mene. Veliko raznih predmetov in oddelkov je imelo pravo vrednost le za tiste, ki so se učili raznih strok — na primer za strojnike, inženirje, kemiste, električarje, tiskarje, zdravnike, za vsečake v poljedelstvu itd. Tudi premožovnik so imeli na razstavi.

Na seji kluba.

Komaj sem prišel v Chicago, že so me odvedli na sejo kluba št. 1, ki se je vršila isti večer. Bila je iznenadenje zame. Precej obsežna dvorana je bila polna. Posebno me je presenetilo veliko število članic, ki so bile na zborovanju. Vsi so pazno sledili poročilom. Vedel sem, da je med zborovalci precej mojih starih znancev, toda vsled mojih zamegljenih očal jih nisem takoj uzrl. Oni, z boljim pogledom, so me spoznali, in kmalu je natihooma stopil k mojemu stolu v ozadju eden ali drugi in mi stisnil roko. Uzrl me je tudi predsednik seje in me s kratko predstavitvijo članom povabil k besedi. Ni mi bilo, da bi govoril, ker nisem bil na to nič pripravljen. Na poti mi niti na misel ni prišlo, da bom zvečer na seji in da me bo kdo predstavil članstvu s povabilom, da bi mu govoril. Ali nekaj sem le moral reči. S tem, kar sem povedal, bržkone nisem napravil dobrega vtisa, četudi me je članstvo s aplavdiranjem iskreno pozdravilo. Prijel me je tekem govora še kašelj, da mi je bilo toliko bolj neprijetno. Ko je potem sledilo zanimivo predavanje, sem se moral iz dvorane odstraniti, ker z mojim kašljem nisem hotel motiti poslušalcev. To mi je bilo skrajno mučno, toda pomagati si nisem mogel. Dan pozneje (v soboto 28. oktobra) se je vršila že dokaj prej oglašana debata med člani mladinskega odseka kluba št. 1 in člani detroitskega mladinskega odseka JSZ. Predmet je bil, "ali naj socialisti pomagajo ustanoviti novo politično stranko, ali ne". Detroit je bil za, Chicago proti. Tudi tukaj je bila velika udeležba in zdelo se mi je, da je nežnega spola več kakor moških. Upošteval sem, da se ženske več zanimajo za stvar, na drugi strani pa sem si mislil, po debati bo zabava, in mogoče to še najbolj vleče. Ob tej priliki so bili vsi Kavisiki navzoči, razen matere. Najmlajši je debatoiral s Čikažani in se pogumno boril za čast in zmago Detroitске skupine, ostali pa smo mu svobodno stali ob strani.

O izidu debate so odločili trije sodniki, ki jih je imenoval predsednik. Bili so Čika-

žani in z večino dveh glasov odločili za Chicago.

Debate te vrste so potrebne za razčiščevanje pojmov. Ni pa potrebno, da bi kak poseben odbor odločal, kdo je zmagal. Ako je že treba komu prisoditi zmago, naj stori to avdiencia z glasovanjem, še boljše pa je, da izrazi svoje odobravanje enemu ali drugemu z aplavzom. Če se vrši debata v angleškem jeziku, kakor v tem slučaju, je dobro, da se povabi tudi člane angleških in drugih klubov.

Končno na slavnost

V petek seja kluba št. 1, v soboto debata, in v nedeljo 29. oktobra pa je bila slavnost 30-letnice kluba. Spored je bil v splošnem dobro predvajan. Nekaterim se je zdel predolg, zame pa je bil še celo prekratek. Udeležba je bila povsem velika. Za slavnost s takim programom je bilo res treba zaledja tridesetletnega trdega dela. Čast vsem, ki so ga vršili. Ne verjamem, da bi v kakih drugih naselbinah zmogli kaj sličnega.

Zadnji dan oktobra sem bil v glavnem uradu SNPJ. Blagajnik John Vogrich, moj stari znanec že iz tridesetih let, mi je razkazal jednotino poslopje in urade. Povsod je šlo vse v redu, dokler nisva dospela v uredniški oddelek. Tu pa je nastal "spektakel", kot pri Peabody rovi in to zaradi stališča illinojskih premogarjev. Prerekal sem se z enim, drugi pa so bili večinoma nevtalni v najinem argumentiranju.

Iz gl. urada SNPJ sem šel k Proletarcu. Tu je bil urednik jako zaposlen in ni imel, kot je izgledalo, prav nič časa na razpolago. Zvečer sem se odzval povabilu Petra Bernika, kjer sta me z ženo pogostila v večerjo in mišiganem. Pomenkovali smo se precej časa o tem in onem. On mi je tudi prigovarjal, da naj kaj napišem iz svojih spominov. Nisem obljubil, toda končno sem se tega le lotil, ker je dobro, da zgodovino naših ustanov in skupnega dela čimboljše opišemo.

(Dalje prihodnjič.)

Hitlerjev zločin nad tremi Bolgari ni poravnal

Bolgare Giorgi Dimitrova, Vasilija Taneva in Blagoja Popova je nemška vlada končno le izpustila in jih dala prepeljati v aeroplanom v Rusijo. Omenjeni so bili obtoženi požiga državnozbornske palače v Berlinu, bili tirani pred sodišče in po dolgotrajni obravnavi so jih sodniki proglasili nekrivimi, toda vlada jih je kljub tej oprostitvi držala vklejane v ječi do 27. feb. Delavstvo v Angliji, Franciji, na Češkem in drugje je protestiralo proti tej krivici, toda naziji so trdili, da bodo svoje žrtve obdržali v ječi. Ko jim je ruski poslanik sporočil, da jim je podelila sov. vlada rusko državljanstvo v namenu, da se lahko izselijo tja, in potne liste zanje v naprej odobrila, so se v Nemčiji še vedno obotavljali. Končno so jih le izpustili, toda zločin, ki so ga storili nad temi jetniki, s ta osvoboditvijo niso poravnali.

Delavski boji

Milwaukee, Wis. — Kar so pričakovali vsi, ki pazno motre obstoječe razmere, se je zgodilo. Delavstva se oprije ma splošna nervoznost in tudi meščanskih krogov. Stavke, ki so izbruhnile s tako silo v Milwaukee in sosednjih mestih pričajo o tem, obenem pa sva re, da se bližamo še večjim dogodkom, ako vladajoči razred ne bo rabil pameti, in to v kratkem.

Stavka v čevljarški industriji je bila končana z delno zmago delavcev s posredovanjem vladnih zastopnikov. Pridobili so 5% zvišanja plače.

Ko to pišem, so pogajanja za nadaljno zvišanje in priznanje unije še v teku.

Stavka je bila proglašena tudi pri veliki električni družbi, ki lastuje ne samo vse cestne železnice mesta in okolice, temveč oskrbuje mesto tudi razsvetljavo in lastuje električne centrale vseh drugih mest te države ter zgornjega dela države Michigan — zadnje seveda pod različnimi imeni; s tem si gospoda olajša finančne manipulacije.

Zadnje trenutke pred začetkom boja so se zastopniki družbe, unij in vlade sporazumeli, da bodo sporna vprašanja skušali rešiti s pogajanjem na konferenci. Kakšen bo rezultat, bom poročal. Stavka bi se morala začeti v ponedeljek 5. marca ob 4. zjutraj. Dan pred stavko je kapitalistično časopisje izvršilo svojo patriotično dolžnost in priobčilo poročila, katerih namen je bil povzročiti zmedo med delavstvom. Stavko je zahtevalo ba je samo kakih sto uslužbencev in to mlajših moči, "ki nimajo ničesar izgubiti". Predsednik družbe, Mr. Way (gospod, ki vleče poleg običajnih dividend \$85.000 letne plače) je izjavil, da služba na uličnih železnica kakor tudi v oddaljenih centralah ne bo izreda, ter da bo vse funkcioniralo ko ura.

Socialistični dnevnik Milwaukee Leader je poročal resnico in podal seveda čisto drugačno sliko s svarilom na merodajne kroge. Ob nedeljah Leader ne izhaja in kapitalistično časopisje je vrglo to nedeljo zadnji mrzli curek vode na grozečo nevarnost.

Razume se, da je občinstvo dobilo s tem popolnoma drugačen, oziroma napačen vtis in je ostalo dokaj mirno, dase je vznemirjenost lahko opazovalo povsod. V ponedeljek so časopisi naznanili, da se bo nasprotstvo skušalo rešiti, kakor zgoraj omenjeno, sporazumno.

V krogih organiziranega delavstva pa je stvar izgledala popolnoma drugače. Vodstvo strokovnih organizacij je imelo bojni načrt izdelan in vseh podrobnostih; ako bi pri-

šlo do boja, bi magnati električnega trasta doživeli silno razočaranje.

Toda medtem so bile žice med Milwaukee in Washingtonom neprestano "vroče". V glavnem mestu so se vršili divji boji med vlado, zastopniki delavstva in velekapitala. Vse je pričakovalo, kaj bo rekel predsednik v svojem javnem govoru. Pod navidezno mirno površino je tlel požar — in še tli.

V zvezi z delavci Nash Motor družbe v Kenoshi in v Racine se vrši stavka tudi v našem mestu pri Seaman Body Co. Nash lastuje namreč 50% delnic te družbe, katere izdeluje ogrođa za Nash avtomobile. Stavka je skoro stoodstotna in še v polnem teku. Dosedaj je družba odklanjala vsako posvetovanje glede priznanja unije. Med stavkarji je precej Slovencev, kateri vzorno vztrajajo. Dosedaj še ni znan niti eden slučaj stavko-kastva. Eden izmed delavcev, član SNPJ, je uradnikom naših društev takoj naznanil, da dela v oddelku, kateri ima od unije dovoljenje za nadaljevanje dela. (Maintainance.)

Obenem se je vršilo in se še vrši v mestu in okolici več manjših stavk. V ostalih tovarnah se delavstvo organizira z veliko naglico. Milwaukee centralnemu vodstvu unij je sedaj priključenih že nad 120 strokovnih organizacij. To število še raste.

Kaj prinese bodočnost je vprašanje. Veliko odvisi od tega, kako se bo razvil položaj v Washingtonu. Nira obljublja 36-urno tedensko delo, kar pomeni toliko kot nič. Predlog v kongresu za 30-urno delo bo mogoče prodrli. Ako se zgodi prvo, bomo imeli v jeseni slabše razmere kot so sedaj in položaj bo končno tak, da tudi 30-urno delo ne bo več odvrglo katastrofe. Burbonci pa se ne naučijo ničesar.

Fr. Novak.

Čestitke Masaryku

Dne 8. marca je obhajal predsednik čehoslovaške republike 84. rojstni dan. Čestitke so mu bile poslane iz vseh krajev sveta, kajti Masaryk slovi ne le kot velik sociolog in mislec, ampak tudi za branitelja demokracije. Čehoslovaška je danes najbolj demokratična dežela na evropskem kontinentu, obdana krog in krog od diktatur.

Dr. ANDREW FURLAN

DENTIST

Phone: Canal 9694
1858 W. CERMAK RD.
CHICAGO, ILL.

Office hours:
9-12 A. M.; 1-5 and 6-8 P. M.
Thursday, Friday and Saturday
all day and evenings.
Waukegan office at
424-10th St., Tel. Ontario 7213
Monday, Tuesday and Wed. till
noon. Sun. by appointment only

PARK VIEW WET WASH LAUNDRY CO.

FRANK GRILL, predsednik

PRVA SLOVENSKA PRALNICA V CHICAGO

Naši vozniki pobirajo perilo po vsem mestu, Ciceru in Berwynu in dovažajo čistega na dom

TOČNA POSTREŽBA

DELO JAMČENO

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st STREET

CHICAGO, ILL.

SUNSHINE — FRESH AIR AND GOOD PURE MILK

Balance Your Daily Diet With

Wencel's Dairy Products

GOOD PURE MILK

IT PROTECTS YOUR HEALTH

2380-82 BLUE ISLAND AVE. — Phone Monroe 3673

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST PO ZMER-
NIH CENAH SE VEDNO OBRNITE NA UNI-
SKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. Halsted Street Chicago, Ill.

Tel. Lincoln 4700—4701

PROLETAREC se tiska pri nas.

"ALI SPOLNA VZGOJA
RES NI POTREBNA?"

Spisal Dr. FRANJO ŽGEČ.

Kako boste vzgajali svoje otroke z ozirom na spolna vprašanja vam na zelo priprost in zanimiv način pove ta knjižica. Staršem jo toplo priporočamo.

CENA 35c.

NAROČILA POSLJITE NA:

PROLETAREC

3639 WEST 26th STREET, CHICAGO, ILL.

Razno iz Clevelanda

Cleveland, O. — V nedeljo 4. marca so imeli skupni sestanek klubi JSZ št. 27, 49 in 28. Glavne točke dnevnega reda na tem sestanku so bile:

- 1. Bodoči redni zbor JSZ.
 - 2. Razprava o odprtem pismu eksekutive JSZ z ozirom na agitacijsko turo s Joško Ovla.
 - 3. Reorganiziranje klubov v West Parku in Euclidu, O.
- Vprašanje, kje naj se vrši bodoči (X.) redni zbor, je bilo rešeno, ko so vsi navzoči soglasno glasovali za Cleveland. Letos je namreč ravno deset let, ko se je tu — v slovenski metropoli — zbor JSZ zadnjič vršil.

Čuli smo menja od zunaj, da so bile tukajšnje priprave za takratni zbor pred 10. leti pomankljive. V odgovor mora še vedno držati, da je bilo socialistično gibanje v Clevelandu v povojni furiji najbolj prizadeto. Masaker delavcev na Public Square dne 1. maja je za več naslednjih let paraliziral socialistične postojanke v tem mestu. Tudi klub št. 27 je izgubil v tistih letih razkola veliko članov. Upamo pa, da bomo takratne nedostatke na tem zboru več kot popravili.

Posebno z agitacijskega namena je važno, da bi se bodoči zbor vršil v tej največji slovenski naselbini v Ameriki. Zato apeliramo na članstvo JSZ, da glasuje za Cleveland.

Pevski zbor "Zarja", odsek kluba št. 27, priredi v nedeljo 25. marca v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. koncert z zanimivim varietnim sporedom. Govornik bo Joško Ovla.

Pevski zbor "Zarja", odsek kluba št. 27, je originalni zbor s tem imenom in deluje pod okriljem kluba od svoje ustanovitve. Sedanji Zarjin zborovodja je g. Krabec. To poudarjam, ker je bil v Plain Dealerju predprošlo nedeljo oglašen program slavnosti 30-letnice SNPJ in je nekdo najbrž namenoma naglašal, da nastopi na nji originalna Zarja pod vodstvom g. Ivanuša. Če bi bil poročal pravilno, bi moral navesti, da je njih zbor nastal valed razkola v originalni "Zarji", od katere so se ločili, svoj novi zbor pa nazvali neupravičeno z enakim imenom kakor ga ima originalni zbor "Zarja".

Da se vrnem h koncertu. Gotovo je, da vas bodo Zarjani v nedeljo 25. marca prijetno presenetili z ubrano predvajanimi novimi pesmimi. Vprizorjeni bosta tudi dve kratki igri. To bo dan, ko bo z odra v Slov. nar. domu spet donela delavska pesem. Joško Ovla bo imel času primeren govor.

"Zarja", ki je v Clevelandu edini upravičen do tega imena, jo vaš pevski zbor — zbor, ki odločno naglašja, da je delavski, in da služi delavski kulturi.

"Zarji" se je zadnje čase pridružilo spet več mladih moči — deklet in fantov, ki se zavajajo važnosti sedanje dobe in vedo, kam spadajo zavedni delavci.

Časi meščanskega oportunizma so minuli. To je pokazalo tudi vodilno učiteljstvo na konvenciji predprošli teden ki se je vršila v tem mestu. Istotako clevelandski učitelji z ustanovitvijo svoje unije ki se je pridružila k clevelandski delavski federaciji. S tem je priznala, da so interesi delavcev in intelektualcev, ki delajo za plačo in so enako izkoriščani — enaki.

Pojdimo vsi skupaj naprej in delajmo skupno za naše cilje.

Joseph Jauch.

"Majski Glas"

"Majski Glas" je publikacija, ki se je priključila tisočim čitateljem med ameriški Slovenci. Do lani je izhajal bodisi v obliki revije ali pa v standard časniški obliki pod imenom "Proletarca". Ker pa so našti čitatelji po spremnitvi Proletarca iz revije v časopisni format priporočali, da naj majska izdaja Proletarca izhaja še v naprej v obliki revije, je uprava to upoštevala, in tako je v prošlem letu izšel Majski Glas.

Za letošnje izdanje Majskega Glasa so priprave v teku. Uredništvo zbira gradivo in slike. Upravištvost in agitatorji v naselbinah so zaposleni z nabiranjem naročil ter oglasov. Čimveč bo naročil in oglasov, toliko večji obseg bo imel letošnji Majski Glas, ki izide koncem aprila k praznovanju delavskega mednarodnega praznika prvega maja.

Posamezen izvod stane \$.20
10 iztov 1.90
25 iztov 4.50
50 iztov 8.50
100 iztov 16.00
250 iztov 37.50

Priporočajte, da naroče klube in društva čimveč izvodov te prvomajske revije. Nabirajte naročila tudi med posamezniki, nato nam pošljite točne naslove, da jim jo lahko odpošljemo direktno od tukaj. Majski Glas je bil lani velik uspeh v vseh oziirih. Potrudimo se, da bo letos še večji!

Adamičevo predavanje

Strabane, Pa. — Pod pokroviteljstvom tukajšnjih društev bo v nedeljo 25. marca predaval Louis Adamič, avtor knjige "The Native's Return". Prične se ob 3. pop. Občinstvo je vabljeno, da pride v dvorano v čimvečjem številu.

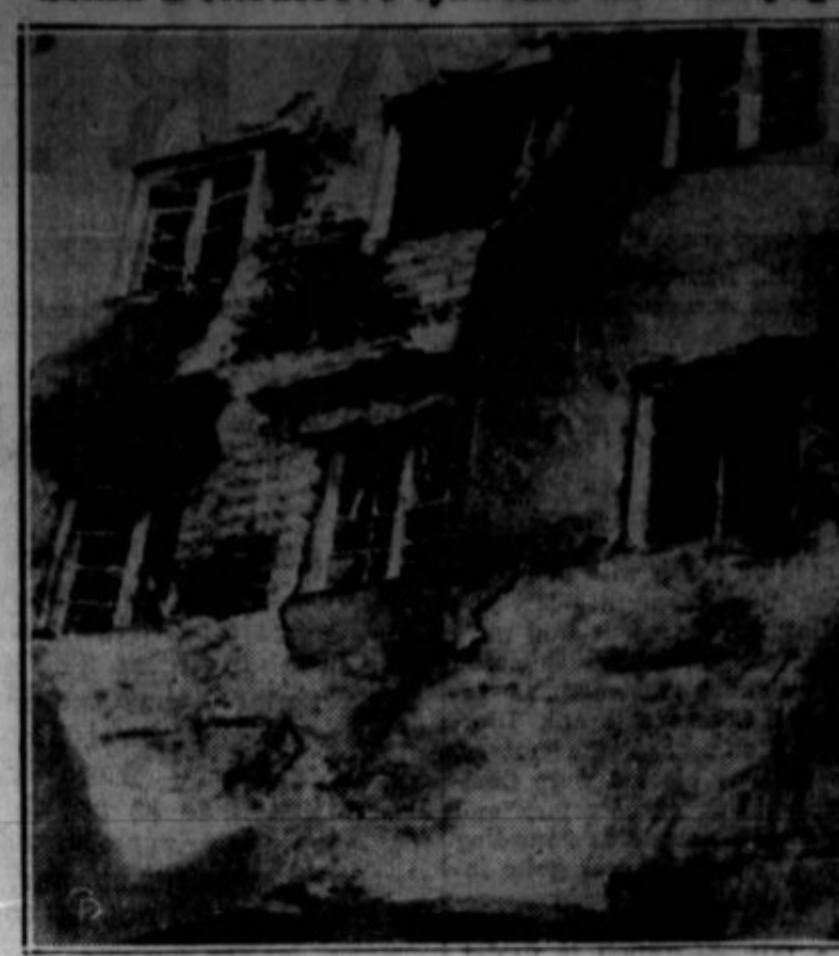
V nedeljo 25. marca imamo tudi konferenco JSZ, ki se bo vršila na Syganu. Prične se ob 10. dop., torej dovolj zgodaj, da bo šel lahko vsakdo po zborovanju tudi na Adamičevo predavanje. Ker je ta konferenca zelo važna, kakor je bilo že poročano, je potrebno, da se je udeležite.

John Terčelj.

Prvomajske proslave

Prvomajske proslave bodo imeli letos naši klubi večinoma v soboto 28. aprila in v nedeljo 29. aprila. Navedene so v seznamu na 5. strani pod naslovom "Priredbe klubov JSZ".

Slika Dollfussove ljubezni do bližnjega

Avstrijski kancelar Dollfuss se usti, da bo preuredil svojo državo na podlagi papeževskega socialnega programa, katerega načelo je "krščanska ljubezen do bližnjega". Pričujoča slika sicer ne potrjuje, da je v avstrijskih fašističnih kristjanih kaj prida ljubezni do bližnjega. To, kar na nji vidite, je bila stanovanjska hiša Marhof na Dunaju. Del nje je fotografiran čisto od blizu, da vidite učinke "krščansko-socialnih" tenov. V navali vladnega vojsaitva na to poslopje je bila več sto ljudi ubitih, med njimi precej otrok, ki so bili v stanovanjih.

Važna konferenca JSZ na Syganu, Pa.

Ničesar ni danes na svetu važnejšega, kakor AKCIJE za obrambo in koristi delavskega ljudstva.

Nobena stvar ni tolikšnega pomena, kakor ga imajo delavske akcije v tem velikanškem presnavljanju družabne uredbe.

Fašistična nevarnost vsepoved, dviganje klerikalne reakcije v Avstriji in Španiji, hitlerizem v Nemčiji, Mussolini v Italiji — čezdalje večji polom kapitalizma, to so stvari, ki zastavljajo človeštvu nesteto ugank in vprašanj, KAM — in KAKO?

Pa ne samo v svetovnem obsegu, tudi lokalno ima delavstvo od sile veliko težkih problemov. Kriza je še tukaj. Milijarde je bilo že potrošenih, da se je bi odgnalo, in kar naenkrat priznavajo celo "new-dealerji", da so te ogromne vsote pomagale v resnici le trustjanom, bednim delavcem pa le toliko, da jim ni bilo treba umreti od glada.

Kdo bo pomagal delavstvu? Marks pravi: "Osvoboditev delavstva je stvar delavstva samega." In to je resnica, ki jo moramo delavstvu dopovedati.

Na Syganu bomo razpravljali o vsem tem, in dalje o naših lokalnih problemih, ki jih je mnogo. Prihodnji redni zbor JSZ se vrši 1., 2. in 3. septembra. Kje? To bo odločilo splošno glasovanje v naših klubih, ki traja od 15. marca naprej. Na Syganu bo

J. Ambrozich, tajnik.

Zabava kluba št. 118

Strabane, Pa. — Slovensko občinstvo v Strabane in bližnjih krajih je vabljeno na veselico, ki jo priredi klub št. 118 JSZ v soboto 17. marca v dvorani društva Postojnska Jama SNPJ. Kakor klubi JSZ drugod, deluje tudi tukajšnji edino za skupne delavske koristi, zato je upravičen pričakovati naklonjenosti našega delavstva. Zabave bo obilo za vse. — K.

Listnica uredništva

S. Kavčiča "Moji spomini" so iz prejšnje številke izostali zaradi obilice dopisov in drugega nujnega gradiva.

Dopis "Zmešnjava v unijah" je bil poslan že pred več tedni, a so ga odpravili drugi, ki so se nanašali na prireditve. Tudi v tej številki ni bilo prostora za vse dopise, posebno za tiste ne, ki smo jih prejeli v ponedeljek.

Vzhodni Ohio

Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v vzhodnem Ohio se vrši v nedeljo 29. aprila v naselbini Power Point. Večer prej bo v istem kraju zabava v prid konferenčne blagajne in kluba na Power Pointu.

Dve veliki slavnosti v Clevelandu

Cleveland, O. — V nedeljo 8. aprila bo v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. slavnost 30-letnice SNPJ pod pokroviteljstvom federacije. Na sporedu so govori, petje in dramski prizori. Po končanem sporedu bo plesna zabava.

V nedeljo 10. junija pa bo proslavilo svojo 30-letnico društvo "Naprej" št. 5 SNPJ. Ustanovljeno je bilo meseca februarja pred 30 leti in se razvilo v največje društvo te jednote. Ob tej priliki bo razvita druga društvena zastava in L. Medvešek poroča, da bo ta piknik vsled važnosti "Napreja" zelo velika in pomembna reč, poleg pa seveda prireditve v razvedrilo. Tisti, ki mislijo priti v poletju na obisk v Cleveland, naj si zapomnijo ta datum.

O razmerah in bojih delavcev

Park Hill, Pa. — Delavske razmere v Johnstownu in okolici so še vedno na nišli. Jeklarne obratujejo kakih 30 odstotkov. 1.700 premogarjev, ki so bili vpisani pri Bethlehem Steel Co., še vedno stavlja, oziroma so izprti. Družba je hotela po vsej sili premogarjem vsiliti svojo kompanijsko unijo, ki jo je organizirala lansko leto takoj potem, ko je bil zakon NIRA sprejet v kongresu. Svoje delavce je prisilila, da so volili za takomenovane "delavske zastopnike". Kmalu potem je pa UMWA zavzela akcijo in v kratkem času organizirala premogarje v svoji uniji. Premogarji so v nji izvolili zastopnike in tehničarje, katere je družba tudi pripoznala.

V tem času so pa premogarji pri Frick Coal Co. šli na stavko za priznanje unije in naredili svoj famozni nočni pohod po zapadni Penni in na ta način prisilili vse premogarje, da so s svojim delom prenehali. To je povzročilo, da je predsednik Roosevelt pozval v Washington voditelje stavkarjev, kjer jih je prosil naj se povrnejo na delo z obljubo, da se bodo vršile pod nadzorstvom delavskega odbora tajne volitve med premogarji, da odločijo, h kateri uniji hočejo spadati. Volitve bi se imele vršiti pri vseh takomenovanih "Captive Mines". To so rovi, iz katerih premog ne gre na trg, pač pa ga družbe same porabijo v svojem obratu, kot na primer jeklarne družbe. Pri nekaterih rovih so se vršile tozadevne volitve ali pri Bethlehem Steel Co. se iz neznanega vzroka niso vršile. Namesto tega je ta družba po svojih "unijah" zastopnikov podpisala pogodbo za premogarje, trdeč, da je 95% premogarjev pri tej uniji. To je dalo povod, da so premogarji zahtevali od vladnega delavskega odbora pojasnilo kdaj bo ta odbor odpravil volitve v Johnstownu. Ker premogarji niso prejeli dovoljnega odgovora, so prenehali z delom s prvim januarjem. Družba je skušala po svojih petolizniških parkrat dobiti delavce, da bi šli delati, ali vse zaman, premogarji stoji trdno ko stala. Ta stavka je pokazala, da družbi ni nihče drugi ostal zvest kot var kompanijske unije "delavskih" zastopnikov, med katerimi dela največjo sramoto za delavce neki "črni" Kranjc.

Socialistični klub bo imel seje ponovno vsako tretjo nedeljo ob 3. popoldan. Vsi, ki se zanimajo za razredno borbo in verujete v socializem, pridite in pridružite se nam. Vstopite v naš klub, v socialistično stranko!

Na prihodnji seji 18. marca bo treba rešiti več važnih reči, radi tega je dolžnost, da se vsak, kdor more, seje udeleži.

V torek 20. marca bo sodrug August Claessens govoril v Cambria Library v Johnstownu. Pričetak ob 7:30 zvečer. Sodrugi Claessens je eden najboljših govornikov v Ameriki. Ne zamudite te prilike. Vstopnina bo prosta.

Frank Podboy.

Koncert in prvomajska slavnost v Chicagu

Slovensko in drugo jugoslovansko občinstvo v Chicagu opozarjamo na koncert in prvomajsko slavnost, ki jo priredi soc. pevski zbor "Sava" v nedeljo 29. aprila v dvorani SNPJ na S. Lawndale Ave. Vstopnice v predprodaji so po 40 centov.

Na sporedu so razne glasbene točke, dva kratka govora in enodejanka — vse primerno slavnosti in manifestaciji k temu prazniku mednarodnega delavstva. — P. O.

Vabilo na konferenco

Sygan, Pa. — Klub št. 13 JSZ apelira, da se v velikem številu udeležite konference v nedeljo 25. marca ob 10. dop. Želimo, da pridejo tudi člani in somišljeniki, ne samo zastopniki. Morda kdo misli, da ker volimo zastopnike, da so samo oni upravičeni do udeležbe. Vsi imate to pravico, moški in ženske.

Posebno priporočam, da se je udeležijo člani društva št. 6 SNPJ.

V Proletarcu sem čital, da so naši klubi v Penni med nekaterimi na vodstvu stranke na slabem glasu. To ni krivda nas sodrugov, ampak tistih, ki našega dela ne upoštevajo.

L. Kavčič, tajnik.

Ne marajo cesarja

Ljudstvo v Mandžuriji je z japonsko invazijo ter novim searjem zelo nezadovoljno. V provinci Han so se kmetje uprili in ubili japonskega vojaškega poveljnika Izuka in deset oficirjev.

St. Paul je proti javnemu lastništvu

Večina volilcev v St. Paulu je zavrgla predlogo za ustanovitev mestne elektrarne, četudi je zanjo agitiral župan Wm. Mahoney, ki je farmer-laborit.

MARXOV KAPITAL

Poljudna izdaja.

Obsega 400 strani. Vezana v platno.

Cena \$1.75

Veliko delo utemeljitelja znanstvenega socializma, v katerem opisuje ter odkriva vse zakone današnjega gospodarskega razvoja in njegovo pot v novo družabno tvorbo.

Vsakdo, ki se hoče dobro seznaniti s temeljnimi zakoni socializma, bi moral čitati to veliko delo. Naročila pošljite na:

Proletarec

3639 West 26th Street, CHICAGO, ILL.

PRISTOPAJTE K SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI

NAROCITE SI DNEVNIK

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00, pol leta \$3.00

Ustanavljajte nova društva. Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, poljskem, kakor tudi v angleškem in nemškem jeziku.

NAŠA POSEBNOST SO TISKOVINE ZA DRUŠTVA IN TRGOVCE

Edini komunistični poslanec izstopil iz stranke

Unič Press poroča iz Madrida, da je izstopil iz komunistične stranke edini komunistični poslanec v Španiji, Jose Antonio Balbantin. Za vzrok navaja, da je odstopil, ker se ne strinja s taktiko komunistične stranke v njenem boju proti socialistom. Dejal je tudi, da je njeno rušenje političnosti kvarno koristilo španjskega proletarijata.

Trošek za patentna zdravila

Ameriško ljudstvo plačuje za razne žaybe in neštete druge medicine, ki se jih označuje za "patentna zdravila", okrog \$500,000,000 na leto. Večinoma so brez zdravilne vrednosti in nekatera so tudi škodljiva.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčni organizacije in socialističnih pevskih zborov. Ako priredba vašega kluba ni vključena, nam sporočite.

MAREC.

STRABANE, PA. — Veselica kluba št. 118 v soboto 17. marca v dvorani druš. Postojnska Jama SNPJ.

CHICAGO, ILL. — Domača zabava pod okriljem mladinskega oddelka kluba št. 1 in pevskega zbora "Sava" v soboto 24. marca v Lawndale Masonic Temple.

CLEVELAND, O. — Koncert soc. pevskega zbora "Zarja" v nedeljo 25. marca v Slov. nar. domu.

SYGAN, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 25. marca v dvorani društva št. 6 SNPJ.

APRIL.

DETROIT, MICH. — Koncertna in dramska prireditev klubov št. 114 in 115 s sodelovanjem mladinskega oddelka ter pevskega zbora Svoboda v nedeljo 1. aprila.

SHEBOYGAN, WIS. — Konferenca illinojskih-wisconsinških klubov JSZ in društev Prosvetne matice v nedeljo 22. aprila.

POWER POINT, O. — Veselica kluba št. 9 v soboto 28. aprila.

WAUKEGAN, ILL. — Prvomajska proslava kluba št. 45 v soboto 28. aprila v Slov. nar. domu.

JOHNSTOWN, PA. — Majska prireditev kluba št. 5 v soboto 28. aprila v dvorani na Franklinu.

LA SALLE, ILL. — Prvomajska proslava klubov št. 3 in 4 v nedeljo 29. aprila v Slov. domu. Na programu govor in igra.

POWER POINT, O. — Konferenca soc. klubov in društev Prosvetne matice v nedeljo 29. aprila.

CHICAGO, ILL. — Koncert soc. pevskega zbora "Sava" in majska manifestacija kluba št. 1 v nedeljo 29. aprila v dvorani SNPJ.

SPRINGFIELD, ILL. — Prvomajska proslava s predstavo priredi klub št. 47 v Slov. domu v nedeljo 29. aprila.

MAJ.

DETROIT, MICH. — Soc. pevski zbor "Svoboda" vprizori s sodelovanjem pev. zbora "Slavec" opereto "Ciganska nevesta" dne 1. maja v Češkem domu.

SEPTEMBER.

DESETI redni zbor JSZ 1., 2. in 3. septembra.

"Dva svetova" in

"Veliko mravljišče"

Spisal Ivan Molek.

Portret razmer med slovenskim delavstvom v Ameriki. Povest, ki jo boste čitali z največjim zanimanjem.

CENA OBEMA SKUPAJ \$1. POSAMIČNO 50c.

Naročila sprejema

Proletarec

NAJVEČJA SLOVENSKA KNJIGARNA

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Pišite po cenik PROLETARCU

SPEAKING OF TACTICS

By E. L. MEYER

A writer signing himself "An Ex-Socialist Worker", sends in the following communication:

"Events taking place today are stirring the world. Great masses are in motion. General strikes; barricades in Paris; civil war in Austria, a rising proletarian tide in Germany which will soon wash out Hitlerism. Oncoming revolution! If a study of history means anything, it should enable us to interpret the present in the light of the past, yet it seems that this truism is entirely lost upon you.

"At the close of the World War, groups advocating Socialism came into power in three great countries. In each country conditions for revolution—and successful revolution—were extremely favorable. The masses were armed; the bourgeoisies were uncertain, groping. The stage was set. Socialism was to be ushered in.

"Today we find in Germany — Fascism.

"In Austria — Fascism.

"In the soviet union — Socialism.

"Does this mean nothing to you? The 'brilliant history' of Social Democracy which you have cited is a 'brilliant history' of capitulation, of wavering, of keeping the workers back from a struggle for real Socialism."

My correspondent has read history, but he has misread it, too. Communism succeeded in Russia; it failed to seize power in Germany and Austria. He puts the blame solely on the Social Democrats.

This deduction is easy, but erroneous. Communism found a far different soil in Russia than it did in other nations. Save for the Kulaks, there was no large, property holding class, such as in the western nations. Proprietorship was in the control of a small corrupt and effete aristocracy, led by a weak czar. The aristocracy overthrown, Communism found no barricades in the shape of millions of small capitalists, millions of small factory and shop owners, millions of free landholders, millions of workers and business and professional men holding

shares in corporate, capitalist enterprises. These were the barricades in Germany, Austria, England, America.

It is Socialist tactics to try to bore through the walls. It is Communist tactics to try to flatten them with force or anathema. One's sympathy, in Russia, must be with the Communists and against the black reign of the czars. That is different, however, from believing that Communism, however superior it may be to systems of proletarian exploitation, has even an outside chance to establish itself in a western nation this side of the millennium.

There remains the tactics of Socialism, which seeks to work through existing institutions to a more just order. It has failed so far in Germany. Versailles helped in the defeat. And the Communists helped. German Socialists can with validity point to Hitler as a by-product of Communism. The 4,000,000 German Communists refused to join the 7,000,000 German Social Democrats in blocking Hitler. If the Social Democrats are guilty of "capitulating to

the Fascist curse" without a struggle in Germany, so also are the Communists, the more so because they believe in revolution and force. Four million members of the German red guard succumbing without a battle! They did not even burn the reichstag! The Socialists in Vienna put up a valiant fight. And one remembers the ignoble retreat of Bela Kun, Communist, in Hungary.

No, it comes with bad grace from the Communists to accuse the Socialists of weakness. The Socialists merely do not make such an infernally windy noise. The history of the Communist party in America, though it has its brilliant episodes, is one largely of rowdiness. It culminated only a few weeks ago when Communist toughs raided a Socialist mass meeting in Madison Square Garden, New York, precipitating a riot. The Communists, first to howl for freedom of speech, are also first to howl for its suppression when granted to a rival political party. Their thuggery is dooming the very gods of freedom they invoke.

No one dislikes existing capitalist inequities more than a Socialist. But he does not show his hatred by pummeling a speaker on a Communist rostrum.

THE SEARCH FOR TRUTH

"I have sought", he said, "for long years I have labored; but I have not found her. I have not rested, I have not repined, and I have not seen her; now my strength is gone. Where I lie down worn out, other men will stand, young and fresh. By the steps that I have cut they will climb; by the stairs that I have built, they will mount. They will never know the name of the man who made them. At the clumsy work they will laugh; when the stones roll they will curse me. But they will mount, and on my work; they will climb, and by my stair! They will find her, and through me! And no man liveth to himself, and no man dieth to himself."

The tears rolled from beneath the shriveled eyelids. If Truth had appeared above him in the clouds now he could not have seen her; the mist of death was in his eyes.

"My soul hears their glad step coming," he said; "and they shall mount! they shall mount!" He raised his shriveled hand to his eyes.

Then slowly from the white sky above, through the still air, came something, falling, falling, falling. Softly it fluttered down, and then dropped on to the breast of the dying man. He felt it with his hands. It was a feather from the bird of truth. He died holding it. — From Dreams, by Olive Schreiner.

Women and Socialism

Women and children need Socialism more than men. Although it has been demonstrated of late that girls can go out bumming, still it is true that a man can "get by somehow" easier than a woman. It is bad enough for both, and the system sinks many men into permanent degradation; yet it is still harder on the women—and the children.

A housewife and mother has to skimp along with the tiny wages received by the husband and father. In periods of unemployment she not only has to bear her share of the bitterness and agony but she has to hold the family together and be its inspiration when there is no inspiration. If the mother lies down and quits, all is lost.

Women always have had handicaps which men do not have. They have some advantages, too, of course, but the advantages never yet have quite equaled the disadvantages. In savagery and barbarism, woman had a more nearly equal place in society, sometimes even a primary place; but civilization gave woman an unfair deal. It shoved her into an underserved position of inferiority and kept her there for centuries. Politically speaking, she has, in this country, emerged from the position of inferiority, but economically she is in worse servitude than the man. She is still more or less handicapped by empty traditions. And there is always the physical difference which, not to overlook its advantages, serves nevertheless as a handicap.

Women need economic emancipation—for the benefit of themselves and their children—and the men.

If by some process we could make all women understand what Socialism means for them and the children, they would flock to Washington, D. C., en masse, and demand of President Roosevelt and the congress that Socialism be introduced in this country at once.

As we have no magic with which to perform that miracle, the slower process of education must be substituted for it.

The Milwaukee Leader.

WHAT'S DOING IN CLEVELAND

The English Section of branch No. 27 JSP met Wednesday, the 28th of February. The meeting opened at 8:00 sharp with John Vohar as chairman. Comrades Mr. and Mrs. Dullea were present and gave short interesting talks. Comrade Christine Elensich resigned as secretary and Comrade Frank Elerich resigned as recording secretary. The new officers elected were Comrade Jennie Turk as secretary and Comrade Rose Samrade as recording secretary. The meeting was quite interesting with twelve members present. Comrade Josephine Turk will prepare a talk on "What is Socialism" for the next meeting. If every member was as eager to do their part as is Josephine we could do a great deal for the Socialist movement in Cleveland. Everyone out to the meeting March 19th and be prepared to argue and question the speaker. Who will volunteer next to speak on any of the subjects mentioned at the last meeting?

Singing society "Zarja" will hold a concert on Sunday, March 25th. The young members of "Zarja" will dramatize "Black Ell" while the older members will stage a Slovene comedy "Kdo je blazen". We appeal to all friends and sympathizers to attend this concert and make it a day of enjoyment. A dance will follow in the evening with none other than Comrade Krabec's orchestra.

Olga Vohar, Cleveland, O.

God to Hungry Child

Hungry child,
I didn't make this world for you.
You didn't buy any stock in my railroad.
You didn't invest in my corporation.
Where are your shares in Standard Oil?
I made the world for the rich
And the will-be-rich
And the have-always-been rich.
Not for you,
Hungry child. Langston Hughes.

AIMS OF SOCIALISM

The aim of Socialism isn't difficult to understand. The great industries, raw materials, railroads, telegraphs and public utilities are owned by capitalists and bankers. The workers produce that the owners may own. We make and they take. They own what they do not produce and we produce what we do not own. They own and control both the industries and the products and we own and control neither. Simply stated, that is capitalism.

When we, the masses, publicly own the great industries, raw materials, railroads, telegraphs and public utilities, that will be the realization of Socialism. The present owners want to continue to own and this gives them their class interest in capitalism. Workers must own if they are to be free and that gives us our class interest in Socialism. The result is a conflict of aims between the two classes, the modern expression of a struggle that is as old as history between ruling and ruled classes. That is as brief as we can state the aims of the Socialist movement.—The New Leader.

BROTHERS UNDER THE SKIN!

WHY NOT USE BRAINS?

The demand for further reductions in working hours is rapidly gaining wide acceptance in labor circles. The hope is entertained that the introduction of a general 30-hour week, provided wage rates are adjusted so as not to affect earnings adversely, would absorb a significant part of those at present out of work.

To a large extent this is the case. Yet, it is not to be overlooked, as we pointed out on a previous occasion, that, depression or not, there is a steady ingo of labor-saving machinery, and in consequence a steady and progressive technological labor displacement. The 40-hour week, if introduced five years ago, would at that time have produced positive results which are not today possible. Today 40 hours a week is more than will keep the majority of the workers employed. But a new danger point is now in sight.

Donald A. Laird, in an article in The New Republic, calls attention to an aspect of the situation hitherto not discussed. "It begins to appear that there will be no real spreading of work under the shorter hours of the NRA," says Mr. Laird. "Human elasticity and new work patterns will step production back to the old level or even higher, without increasing the number of men at work." The writer, a specialist in fatigue and work psychology, says that the theory of spreading work because of the shorter hours under the NRA is "open to grave doubts," and is likely to prove to be "not only not a cure of unemployment, but actually to 'carry grave possibility of increasing unemployment.'" Mr. Laird makes the point that "it is possible, even likely, that the level of industrial production can be kept up or bettered with shorter hours per week and no increase in the number of employees." This means that a shorter work day will enable the worker to release greater productive capacity. This may not apply to the case of a grocery clerk or a salesman, whose shorter hours will have no bearing

upon the volume of sales, but the aggregate of industry, the author says, "will undoubtedly show an equal, possibly rising production, with no increase in the number of employees."

But if shorter hours do not lead labor out of the impasse, what will?

The recovery program has not been the "easy walk-over" which so many of its optimists thought it would be. The obvious lesson of this "great experiment" is that it is essentially futile to try to alleviate the basic disparity between production and consumption, through moving in the vicious circle from higher earnings to higher prices. Under such circumstances, there is only one way out: and that is to start the wheels of production running full speed not with the view to assuring profits to business but to serving the

needs of healthy consumption. If this is done, profits will go by the board. If less than this is done, want and misery will have their run. The race is between starvation for the multitudes and profits for the privileged minority. The viewpoint of the majority leaves no doubt; it is: to hell with profits.

The profit economy—and nationalism are today the two major enemies of the human race. Unless the holdover powers of yesterday are destroyed, there is nothing that we can do but to keep on sinking from depression to further and bigger depressions, until either our civilization will collapse or civilized people will refuse longer to tolerate these absurdities. The issue is squarely placed before our intelligence: have we got the brains and the guts to be free?—The Advance.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

The Executive Committee of the Yugoslav Socialist Federation met last Thursday night to receive the reports of the secretary and the committees and to pass upon such matters as were necessary. We were very happy to learn of the reorganization of the English Section of Branch 27, Cleveland. The response to activity in our Federation has also been gratifying and the secretary was empowered to arrange a tour and dates as soon as possible. The action of the branches in securing speakers will lead to increased activity and a larger membership. From reports we also learn that twelve new groups have affiliated with the Educational Bureau addition to 75 renewals. The May Call, our special May issue, promises to have a wide circulation this year again.

In general, there is more activity among some of our branches than there has been, but we are still far behind what we should be. This United Socialist Drive should be carried out by every branch as directed from the National Headquarters of the Party because it will enable you and your branch to become more useful to yourself and to the Party. The canvassing job alone will give us the contacts we have failed to make thus far. We must increase our momentum if we are to build a strong working class party before Fascism sets in and destroys us as they have destroyed our comrades in Italy, Germany and Austria. The capitalists want religion and reaction to prevail and no matter how diseased the system is they will pile more and more of their stolen money into it until they destroy every vestige of freedom and democracy. It has been plainly illustrated in the three aforementioned countries that even powerful working class organizations cannot effectively combat this dreadful Fascist evil. We must build, and build fast, for power.

Socialists of Illinois will hold their annual convention on Saturday and Sunday, April 14 and 15, at Staunton, Ill. The call has been issued and the branches should respond with their full quota of delegates. The Party has progressed remarkably in 1933, in Illinois. Finances handicapped us from making even larger gains. It is important therefore to hold a good realistic convention and lay plans for the further expansion of Socialism in Illinois. Select your delegates and send them to this important meeting.

The last lecture course meeting under the auspices of the Lawndale Socialist Branches will take place Sunday, March 18, and the speaker shall be Roy Burt who will tell us of "The Promise of Socialism." During the past winter season we have had our share of speakers and lecturers most of whom were entertaining, interesting and informative and Roy Burt shall be no exception. This is the only other meeting for our groups for March. I would suggest, however, that an anti-war rally be held on Friday, April 6. This group should talk it over and make preparations. By being active we make new contacts.

A whole lot is being said about one year of the "New Deal" and the

NRA. The affect upon the people seems to be the same. They are still behind the President because "he is at least trying to do something," to put it in their words. They know that all the ballyhoo about raising wages under the NRA is the bunk, they know that the talk of so many men going back to work is so much plain talk, but still they stick with the President. He seems to have hypnotized them and now they cannot come out of that stupor. And so the "New Deal" still has many more supporters than critics and hence they are going to continue experimenting while millions suffer. One thing is certain, all the shortcomings of the "New Deal" assigned it by the Socialists are still evident hence, no amount of loud talk will cure the evils of the system. They are trying all types of remedies but the right one, which is, government control of industries for use and not for profit. They fear that because the whole present system of government and business is based on robbery and corruption. And as long as the system lasts these evils last with it.

YOU'RE INVITED

The English Section of branch No. 1 JSP and Sava, a sub-division of the same branch, are giving a joint dance at the Lawndale Masonic Temple at Millard and 23rd Sts., on Saturday, March 24th. It will be a great get-together of the young and older comrades with their friends, enjoying themselves until the late hours of the night. Dance music will be supplied by Johnny Kochevar's Merry-makers. They will entertain us with old fashion waltzes and polkas. The kitchen committee says there is going to be plenty of good things to eat and the bartenders will be ready to serve you with other refreshments. Admission with the courtesy ticket is only 25c. Without this ticket the admission price is 35c. You can get them from all members of Sava, the English Section and at the office of Proletarec. For another good time, join us at the Lawndale Masonic Temple, Saturday, March 24.—Pub. Committee.

THE CRYING NEED

Need I say to my comrades that the crying need of the day is organization?

Everything depends upon our party being organized, and now is the time to do the work.

The whole future of the working class depends upon industrial and political organization, and every comrade should bend himself to the task as if his very life depended upon it, as indeed it does, if his life is of any value to himself or the world.

The industrial social democracy we aim to establish must be organized, and the industrial union and political party of the workers are the means to that end.

Eugene V. Debs.

George Olsen doesn't like being called suave. "People will think I'm either a Czecho Suave or a Jugo Suave... When I'm really a "Swede," he explains.

It is fine to advocate peace, but you really encourage warfare if you let the capitalist system continue.